अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४२ / अंक : ३ / २०८१ साउन २५ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / Aug. 9, 2024 / मूल्य रु. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

जनताको ढाड सेक्दै नेपाल आयल निगम

काठमाडौ । नेपाल आयल निगमले अत्यावश्यक पेट्रोलियम पदार्थको विक्रि वितरण गर्ने एकाधिकार पाएको छ । निगमले उपभोक्ताको ढाड सेक्ने गरी विक्रि मूल्य तोक्नु सरासर गलत हो । निगम घाटामा जाँदा मूल्य बृद्धि गर्ने र नाफामा जाँदा उपभोक्ताहरूलाई राहत दिनुपर्ने ? त्यसो गरिए राहत दिनुको सट्टा नाफा बढाउँदै जानु न्यायसँग हुन सक्दैन । यस्तो कार्यले गर्दा जनतामा निगम प्रति आक्रोश बढ्न सक्छ । जनताले बढी मूल्य तिरेर पेट्रोलियम पदार्थको उपभोग गरेकै कारण निगम नाफामा गएको प्रष्ट भएको छ ।

निगमका प्रबन्ध निर्देशक चण्डिका प्रसाद भट्ट अहिले गर्व गरिरहेका छन् मैले निगमलाई नाफामा लगेँ भनेर । त्यो सरासर गलत हो उनले निगमलाई नाफामा लगेका होइनन् जनताले

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनता भन्दछन्- 'अदालतको साख गिर्दो छ'

काठमाडौ ।आजसम्म गठन भएका सबै सरकारहरूले विधिको शासन र सुशासनलाई प्राथमिकतामा राखेका छन् । तर व्यवहारमा त्यस्तो देखिएको छैन । सरकार एक्लैले सुशासन कायम गर्न सक्दैन । विधिको शासन र सुशासन कायम गर्ने हो भने मुलुकका प्रमुख तीन अङ्ग व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिकाले एकले अर्कोलाई सहयोग गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ ।

यी तीन अङ्गमध्ये एकले राम्रो काम नगरे सुशासन र विधिको शासन कायम हुन सक्दैन । मुलुकलाई असफल राष्ट्र बनाउने कार्यमा ती तीन अङ्ग कहिल्यै लागि पर्नु हुदैन । व्यवस्थापिका, कार्यपालिका सहित न्यायपालिकाले एकले अर्कोलाई सघाउने र आफ्

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनताको शक्तिलाई नहेप

काठमाडौ । जनता नै अजय शक्ति हुन् भन्ने प्रमाण बंगलादेशका जनताले देखाईदिएका छन् । जनतालाई हेप्ने र राजनीतिक नेतृत्व र दलहरूले हामीले जे गरेपनि जनताले सहन्छन् भन्ने गलत धारणा राखेको खण्डमा हसिनाकै हैसियतमा नेताहरू र शासकहरू पुग्ने निश्चित जस्तै भएको छ ।

नेपालको राजनीति पनि अहिले कठिन अवस्थामा पुगेको छ । मुलुकका दुई ठुला दल नेपाली कांग्रेस र एमाले मिलेर गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरेपश्चात् नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी ओली प्रधानमन्त्री बनेका छन् भने कांग्रेस-एमालेको संयुक्त सरकार सञ्चालन भएको छ । अहिलेको समयमा कसैप्रति लाञ्छना लगाउने वा कसैलाई देवत्वकरण गर्ने समय होइन । अब कसैलाई आरोप लगाएर वा

>>> बाँकी ८ पेजमा

बंगलादेशका जनताले सिकाएको पाठ

नेपालका नेता र दलहरू नसुध्रिए हसिनाकै हालत हुन सक्ने

काठमाडौ । बंगलादेशको राजनीतिक उथल पुथल हेर्दा नेपालमा समेत त्यस्तो अवस्था नआउला भन्न सकिँदैन । राजनीतिक दल र तिनका नेताहरूले बंगलादेशको राजनीतिक उथल पुथललाई हेरेर अब सुध्रिनुपर्ने अवस्था देखिएको छ । राजनीतिक दलहरूले एकले अर्कोलाई विश्वास गरेर जनताको सेवा सुविधा र विधिको शासन, सुशासनलाई कामय गर्ने प्रयास गर्न अहिलेको पहिलो आवश्यकता हो । मुलुक यतिबेला भ्रष्ट्राचारको जालोले घेरिएको छ । भ्रष्ट्राचारीहरूलाई बचाउन सरकारी संयन्त्रको व्यापक दुरूपयोग गरिँदै आएको छ । प्रहरी प्रशासनलाई भ्रष्ट्राचारीहरूलाई बचाउने माध्यमको रूपमा प्रयोग गरिँदै आएको छ । सहकारी ठगीमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूलाई बचाउन र सुन तस्कर, ठुला ठुला भ्रष्ट्राचार काण्डमा मुछिएका व्यक्तिहरूलाई बचाउने खेलमा (सिआइबी)लाई प्रयोग गरिएको प्रष्ट हुँदै आएको छ । नेपाल प्रहरीको केन्द्रीय

अनुसन्धान व्यूरोलाई नै प्रयोग गरेर भ्रष्ट्राचारी र तस्करहरूलाई बचाउने कार्यका लागि उनीहरूका विरूद्धका फाइलहरू नै गायव पार्ने कार्य समेत भएकोले तत्कालिन (सिआईबी) प्रमुख एआइजी श्याम ज्ञवाली माथि लागेको हुनाले सरकारले उनलाई (सिआइबी) प्रमुखबाट हटाएको छ ।

मुलुक अहिले समस्यै समस्याको जडमा फस्दै गएको छ । ठुला ठुला भ्रष्टाचारका काण्डमा राजनीतिक दलका नेताहरू र पटक पटक मन्त्री भैसकेका व्यक्तिहरू नै सामेल भएकाले उनीहरूलाई बचाउन सत्ताको दुरूपयोग समेत हुँदै आएको छ । नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्ड, बाँसबारी छाला तथा जुत्ता कारखाना काण्ड, बालमन्दिर जग्गा काण्ड, ललिता निवास जग्गा काण्ड लगायतका अनेक काण्डहरू सतहमा आएका छन् । तर त्यस्ता काण्डमा संलग्न भएका एकाधबाहेक राजनीतिज्ञ हरूमाथि कारबाही हुन सकेको छैन । ललिता निवास जग्गा काण्डमा पूर्व प्रधानमन्त्रीद्वय माधव नेपाल र डा. बाबुराम भट्टराईको संलग्नता भएपनि राजनीतिको आडमा उनीहरूलाई मुद्दा नचलाउने निर्णय तत्कालिन प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाटै निर्णय गराएर उनीहरूलाई उन्मुक्ति दिएको थियो । निर्णयकर्ताहरूलाई उन्मुक्ति दिएर निर्णय कार्यान्वयन गर्नेहरूलाई मात्र मुद्दा चलाइएकोले गर्दा उक्त काण्डमा मुछिएका तत्कालिन मन्त्रीहरूलाई विशेष अदालतले सफाई दिएको थियो । सत्ता समिकरणलाई बचाउनकै लागि तत्कालिन दाहाल सरकारले कांग्रेससहितको एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल र डा. बाबुराम भट्टराईलाई मुद्दा नचलाउने निर्णय नै गरेको थियो । सो निर्णय हुँदा कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा, माधव नेपाल

>>> बाँकी ८ पेजमा

ओली सरकार ! जनताको आशा एवं विश्वासलाई घात नगर

काठमाडौ । साउन ६ गते प्रतिनिधिसभाको दुई तिहाई भन्दा बढी मत पाएर केपी शर्मा ओली चौथो पटक प्रधानमन्त्री बनेका छन् । यसअघि तीन पटक प्रधानमन्त्री बनेका भएपनि कार्यकाल हेर्दा जम्माजम्मी चार वर्ष मात्र पुग्दछ । पहिलो पटक २०७२ असोज २४ देखि २०७३ साउनसम्म, दोस्रो पटक २०७४ फागुन देखि २०७८ वैशाख र तेस्रो पटक २०७८ वैशाख देखि २०७९ असारसम्म उनी प्रधानमन्त्री बनेका थिए ।

ओलीका सबै कार्यकाल हेर्दा उनले आफ्नो कार्यकालमा देश हितका लागि केही महत्वपूर्ण निर्णयहरूलाई संसद र नेपाली नागरिकले अनुमोदन नै गरेका छन् । विपक्षी दलहरूले केही आलोचना गरेका भएपनि त्यस्ता आलोचनाहरू शक्तिको हुन्छ सामर्थ्यको हुन्छ तर कुनै आग्रह र पूवाग्रह नराखी भन्दा अरू सबै प्रधानमन्त्री भन्दा राजनीतिक रूपमा ओली अगाडि रहेका छन् ।

चौथो पटक २०८१ साउनमा उनी प्रधानमन्त्री बनेका हुन् । आफू प्रधानमन्त्री बनेको हप्ता दिन नपुग्दै उनले संसदबाट विश्वासको मत लिएका थिए । संसदबाट उनले दुई तिहाई भन्दा बढी मत पाएका हुनाले जनताले ओली सरकारबाट ठुलो

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रधानमन्त्री ओलीका यी कामले जनतामा आशा जाग्न सक्छ

काठमाडौ । गत असार १७ गते मुलुकका दुई ठला पार्टीहरू नेपाली कांग्रेस-एमाले मिलेर ७ बुँदे सहमति गरेका छन् । त्यही सहमतिका अनुसार एमाले अध्यक्ष केपी ओली प्रधानमन्त्री बनेका हुन् । संसदमा प्रधानमन्त्री ओलीलाई दुई तिहाई भन्दा बढीको समर्थन रहेको छ । कांग्रेस-एमालेकै १ सय ६७ सांसद रहेको हुनाले सरकार सञ्चालनमा ओली सरकारलाई कुनै अवरोध छैन । त्यही कारणले गर्दा जनताले ओली सरकारबाट ठुलो आशा गरेका हुनाले त्यो आशा र विश्वासलाई जोगाई राख्न प्रधानमन्त्री ओलीलाई अहिले ठुलो अवसर मिलेको छ ।

ओली सरकारले मुलुकमा सुशासन कायम गर्दै मितव्यायिता, प्रभावकारिता र दण्डहिनतालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर ओली सरकार अघि बढ्नु आवश्यक छ । सार्वजनिक खर्च पुनरावलोकन आयोगले ६ वटा मन्त्रालय, तीन दर्जन भन्दा बढीका महाशाखा, दर्जनौं विकास समिति र आयोगहरूलाई या त खारेज गर्न सकिन्छ यात मिलाउन सकिन्छ भन्ने रिपोर्ट दिएको हुनाले यी खारेज गर्नुहोस् या अन्यमा मिलाउनुहोस् । यसो गर्दा अहिले नै हजारौं कर्मचारीहरूलको खर्च बोझ राज्यलाई हट्छ । यसका लागि तत्काल प्रक्रिया बढाउन आवश्यक छ ।

सरकारी साधन र स्रोतको व्यापक दुरूपयोग हुँदै आएकोले यसलाई तत्काल रोक्नु उपर्युक्त हुनेछ । अहिले साप्ताहिक विदा १ दिन दिइन्छ त्यसलाई २ दिन गर्न सकिएला । मन्त्रिपरिषद्, संसद, आयोग समिति, सरकारी कार्यालयमा दिइने बैठक भत्ता रोक्दा पनि अर्बौं रकम बँच्न सक्छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपति माओवादीको अर्को हतियार

काठमाडौ । माओवादी केन्द्र सत्ताबाट बाहिरिएपछि अब विगतमा आफैँले छोडेका मुद्दाहरूको उठान गरि फेरी सत्ताको नेतृत्वमा पुग्ने रणनीतिक उदेश्यका साथ अघि बढ्ने भएको छ । माओवादी केन्द्र करिब १८ वर्षसम्म कुनै न कुनै रूपमा सरकारमा बसेको थियो भने ६/७ पटक त प्रधानमन्त्री कै हैसियतमा रहेको थियो ।

पछिल्लो समयमा नेपाली कांग्रेस-एमालेलाई खेलाउँदै माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले आफ्नो स्वार्थ पूरा गरिरहेकोमा गत असार १७ गते कांग्रेस-एमाले बीचमा सात बुँदे सहमति भएपश्चात् माओवादी केन्द्र सत्ताविहिन अवस्थामा पुगेको छ भने उसले केन्द्रदेखि प्रदेशसभाका सरकारहरू समेत गुमाएको छ ।

माओवादी केन्द्रले संविधान निर्माणमा क्रमा सम्झौता गरेको प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपतिको मुद्दा व्यूँताउने भएको छ । कांग्रेस-एमाले बीचमा भएको ७ बुँदे सहमति अनुसार संविधान संशोधन गर्ने बुँदा परेपछि माओवादीले संविधानमा अग्रगामी परिवर्तनका लागि प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपति प्रणालीमा जानुपर्नेमा जोड दिन थालेको छ । सरकारले संविधान संशोधनको प्रक्रिया अघि बढाए प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपतिको मुद्दा लिएर देशव्यापी अभियानमा जाने तयारी माओवादीले थालेको छ ।

माओवादीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल पटक पटक कार्यकारी प्रधानमन्त्री बनेका र उनको पार्टी १८ वर्षसम्ममा धेरै पटक सरकारमा सामेल भएपनि जनताको हितमा कुनै काम गर्न नसकेको हुनाले अब तिनै पुष्पकमल दाहाललाई प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपति बन्ने रहर जागेको हुनाले पहिला नै टुँगिसकेको मुद्दालाई लिएर फेरी जनतालाई भुक्याउनको लागि जनतामा जाने उद्घोष गरेको छ । २०७२ असारमा संविधान बनाउँदा मस्यौदा समितिमा प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपति हुनुपर्ने मत माओवादीले राखेको थियो । उसले संविधानसभाबाट असोजमा संविधान जारी गर्ने बेलामा शासकीय स्वरूपमा आलंकारिक राष्ट्रपति र कार्यकारी प्रधानमन्त्रीमा सम्झौता गरेको थियो ।

पहिलो संविधानसभा निर्वाचन २०६४ मा माओवादीले भावी प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपतिको रूपमा पुष्पकमल दाहाललाई अघि सार्दै उनको तस्वीर सहित भित्ते लेखन गरेको थियो । तर माओवादीले त्यो मुद्दा छाडेपछि दाहाललाई राजनीतिक तहमा भित्ते राष्ट्रपति भन्दै व्यँग्य गरिने गरिएको थियो । अहिले आएर फेरी कांग्रेस-एमालेलाई तर्साउनकै लागि माओवादीले प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रपतिको मुद्दा उठाउनु खोजेको जस्तो देखिएको छ । तर कांग्रेस-एमालेको सहयोग विना त्यो सम्भव देखिँदैन ।

'हेमबहादुर मल्ल सम्मान'बाट डा. थापा सम्मानित

काठमाडौं । 'हेमबहादुर मल्ल सम्मान २०७९' डा. भेषबहादुर थापालाई प्रदान गरिएको छ । बुधबार राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले 'हेमबहादुर मल्ल सम्मान २०७९' डा. थापालाई हस्तानतरण गर्नुभएको हो ।

गत सोमबार साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेसन लिमिटेड संस्थाका प्रेसिडेन्ट एव कुशल व्यवस्थापक स्व. हेमबहादुर मल्लको स्मृतिमा नेपाल जन-प्रशासन संघले स्थापना गरेको 'हेमबहादुर मल्ल सम्मान' डा. थापालाई प्रदान बताएको थियो । प्रत्येक वर्ष प्रदान गरिँदै आइएको दुई लाख रूपैयाँ नगद राशिको 'हेमबहादुर मल्ल सम्मान' यस वर्ष पाँच दशकसम्म निरन्तर सार्वजनिक जीवनका

>>> बाँकी ८ पेजमा

अतिराष्ट्रवादले अरू कुनै राष्ट्रलाई मान्यता दिँदैन

अनुराग ठाकुर

यो सत्य हो कि भारत सरकारको तर्फबाट ५ अगस्त, २०१९ मा धारा ३७० र ३५ ए को खारेजले कश्मीर संघर्षको थप विस्थापनलाई हलचल बनायो र विभिन्न प्रतिक्रियाहरू प्राप्त गर्‍यो । यसलाई धेरैले अतिराष्ट्रवादी विचार र मनोवृत्तिको व्यक्तित्वको रूपमा लिन्छ र यस क्षेत्रमा पहिलेदेखि नै तनावपूर्ण अवस्थालाई थप इन्धन प्रदान गर्दछ । हालको भारतीय राजनीतिमा, विशेष गरी मोदी सरकारको नेतृत्वमा बढेको अतिराष्ट्रवादले संवैधानिक व्यवस्था र कश्मीरी मुस्लिमहरूको सुरक्षामा विशेष गरी दक्षिण एसियाली क्षेत्रको क्षेत्रीय शान्ति, सुरक्षा र सार्वभौमसत्तामा गम्भीर खतरा खडा गरेको छ ।

आधुनिक संसारको एउटा दुखद तर स्पष्ट घटना भनेको भारत लगायत धेरै देशहरूमा यस्तो राजनीतिक विचारधाराको उदय हो, जसमा अतिराष्ट्रवाद – देशभक्तिको बढ्दो स्तर र आफ्नो देशको श्रेष्ठतामा विश्वास । विभिन्न समूह र संगठनहरूको बहिष्कारमा आन्तरिक र बाह्य खतराहरूप्रति शत्रुतापूर्ण व्यवहार देखाउन सकिन्छ । कश्मीरको कुरा गर्दा, राष्ट्रवादीहरूले मुस्लिम बहुल जनसंख्यालाई भित्रै शत्रुको रूपमा चित्रण गर्छन्, त्यसैले घृणाको बीउहरू सिर्जना गर्छन् । जम्मू-कश्मीरलाई विशेष दर्जा दिने धारा ३७० र ३५ ए हटाइयो जुन यस क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा भारतमा समाहित गर्ने र यस क्षेत्रमा आक्रमण गर्ने आतंककारीहरूलाई हटाउने उपायको रूपमा गरिएको थियो । यद्यपि, यो कदमलाई कश्मीरका जनताको अधिकार र आत्मनिर्णयलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गर्दै धेरैले हेरेका छन् ।

निहितार्थहरूको लागि, खारेजले सुरक्षामा तत्काल र दीर्घकालीन प्रभाव पारेको छ । तिनीहरूले ३० हजारभन्दा बढी मानिसहरूलाई गिरफ्तार गरे र ब्यारिकेडहरू लगाएर, हजारौं सिपाहीहरू परिचालन गरेर र फोन लाइनहरू बन्द गरेर क्षेत्र बन्द गरे । कानून र व्यवस्थाको संरक्षणका लागि लिइएका उपायहरूका रूपमा लिइएका यी उपायहरूले स्वेच्छाचारी गिरफ्तारी, बल प्रयोग र सीमित स्वतन्त्रता जस्ता मानवअधिकार उल्लङ्घनहरू भएका छन् । स्थितिलाई अझ गम्भीर बनाउनुका साथै कश्मीरी समाजको अलगावलाई अझ बढाउँदै, अधिनायकवादी दृष्टिकोणले उग्रवादी संगठनहरूद्वारा स्थानीय असन्तुष्टिको प्रतिकृति र कमजोर युवाहरूको सूचीकरणको परिणाम भएको छ ।

यसले अतिराष्ट्रवादका कारण भारतका अन्य क्षेत्रहरूमा पनि कश्मीरविरूद्धको भावना बढाएको छ । कश्मीरका मुस्लिमहरूले पूर्वाग्रह, जातिवाद, र विभिन्न प्रकारका दुर्व्यवहारलाई उनीहरूले देशको अन्यत्र प्रायः सामना गरिरहेको बताएका छन् । कतिपय सञ्चारमाध्यमको सहयोगमा केही राजनीतिक नेताहरूले उक्साएको राजनीतिक गुण्डाको उपज भनिने श्रापबाट जनताले कुनै समुदायका सदस्यहरूलाई डराउन र घृणा गर्न पनि सिकेका छन् । यो वातावरण कश्मीर क्षेत्र र भारत र पाकिस्तान बीचको शान्ति-निर्माण र मेलमिलापको सफल प्रक्रियाको कुनै पनि सम्भावनाबाट पूर्णतया रहित छ ।

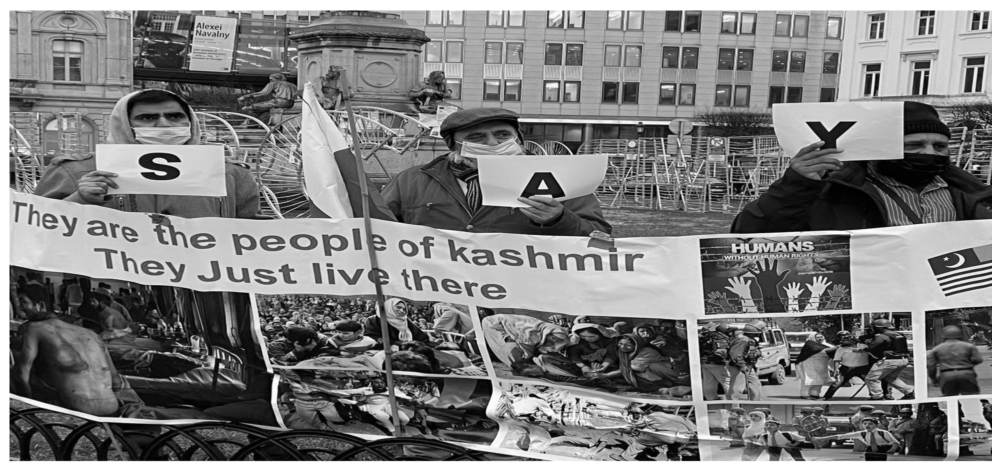

यद्यपि घटनाप्रति अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय निकै चिन्तित छ, भारतीय अधिकारीहरूको कारबाहीका सम्बन्धमा विभिन्न मानवअधिकार निकायहरूबाट विभिन्न गुनासो र निन्दाहरू भएका छन् । जे होस्, अतिराष्ट्रवादी षड्यन्त्रमा बाँकी रहेको तर्कले बाह्य आलोचनालाई भारतको आन्तरिक मामिलामा हस्तक्षेप गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय सीमान्तीकरण बढाएको छ । यसले धेरै गम्भीर कूटनीतिक प्रभावहरू निम्त्याउन सक्छ जुन सम्भवतः लाभकारी दृढ मित्रहरूसँगको सम्बन्धमा तनाव, बहुपक्षीय फोरमहरूमा भारतको स्थिति क्रमशः कमजोर हुने वा सम्झौताबाट सुरु हुन सक्छ ।

कश्मीरको मुद्दा अझै पनि पाकिस्तानको केन्द्रीय चासोको विषय हो, यसलाई सधैं आफ्नो पहिचान र सुरक्षाको मुद्दाको रूपमा प्रस्तुत गरिन्छ । अनुच्छेद ३७० को खारेजले कश्मीरका जनताको पीडा र विश्वभरि कश्मीर मुद्दाको लागि सहानुभूति खोज्ने कूटनीतिलाई पनि बढाएको छ । आणविक सक्षम छिमेकीहरू बीच क्षेत्रीय आधिपत्य बन्न चाहनेहरू बीच पूर्ण स्तरको युद्धको प्रकोपको खतरा सधैं रहन्छ जुन नियन्त्रण रेखा (एलओसी) मा निरन्तर साना-साना शत्रुताहरू छन् । यस सम्बन्धमा कुनै पनि गल्ती वा कुनै उत्तेजनाले बाँकी क्षेत्रलाई प्रभाव पार्ने कुरालाई ध्यानमा राखेर विनाशकारी हुन सक्छ ।

बिग्रँदै गएको अवस्थाको उपचारका लागि कश्मीर र कश्मीरीप्रतिको भारतीय नीतिमा पुनर्विचार गर्नुपर्छ । यस स्थितिमा संलग्न व्यक्तिहरूसँग विशेषगरी पाकिस्तानसँग वार्ता नगर्नु दीर्घकालीन समाधान खोज्ने सही उपाय होइन । कश्मीरी जनताको न्यायोचित गुनासोहरू, उनीहरूको अधिकारको सम्मानका साथै क्षेत्रहरूको विकासमा ध्यान दिनुपर्छ, जसले विद्यमान समस्याहरूको शान्तिपूर्ण समाधानको लागि इमानदार इच्छाको गठनमा योगदान पुर्‍याउँछ ।

अतिराष्ट्रवादले आफ्नो बाहेक अरू कुनै राष्ट्रलाई मान्यता दिँदैन, आफ्नै धर्मलाई सम्मान गर्दैन र राष्ट्रियताको हितमा अरू सबै राष्ट्र र धर्महरूलाई कुल्चीमा पार्छ । भारतमा अतिराष्ट्रवादी भावनाको वृद्धि र यसले कश्मीर मुद्दामा अडानलाई कसरी प्रभाव पारेको छ, यसले शत्रुता र ध्रुवीकरण बढाएको छ । यस विचारधाराको तार्किक निरन्तरताको रूपमा लिइएका उपायहरू, जस्तै धारा ३७० र ३५ ए को खारेज, कश्मीरी जनतालाई मात्र बहिष्कृत गर्न जारी राख्दैन तर पाकिस्तान र व्यापक अन्तर्राष्ट्रिय समुदायसँग भारतको सम्बन्धलाई पनि बढाउँछ । स्थिति थप उग्र हुनबाट जोगिनका लागि भारतले कश्मीर मुद्दामा आफ्नो नीतिमा परिवर्तन ल्याउनु र थप कूटनीतिक र सम्झौता खोज्नु आवश्यक छ । यो कुनै पनि पाकिस्तानी को अपेक्षा हो; कश्मीरका जनताको अधिकार र मागलाई स्वीकार गरिएको छ र यस क्षेत्रले आफूले चाहेको शान्ति पाउन सक्छ ।

चीन-भारत जोड्ने छोटो फलाक नाका सडक निर्माण गर्न दोलखाका सांसदको माग

काठमाडौं । चीन-भारत जोड्ने छोटो सडक मार्गका रूपमा चर्चा पाउँदै आएको दोलखाको लामाबगर फलाक नाका सडक यथाशीघ्र निर्माणका लागि दोलखाका सांसदहरूले माग गरेका छन् । प्रतिनिधिसभाका एमाले सांसद ईश्वरी रिजालसहित प्रदेश सांसद, पूर्वमन्त्री तथा पूर्वसांसदसहितको टोलीले बुधबार भौतिक पूर्वाधार तथा यातायातमन्त्री देवेन्द्र दाहाललाई भेटेर नाका सडक निर्माण गर्न अहिलेकै आर्थिक वर्षमा न्यूनतम ५० करोड रकम विनियोजन गरी बहुवर्षीय आयोजनाका रूपमा ठेक्का प्रक्रिया सुरु गर्न माग गरेका हुन् ।

चीनको फलाक नाकाबाट दोलखा, रामेछाप र सिन्धुलीको बर्दिवासबाट महोत्तरी हुँदै भारतको भिटामोड नाका जम्मा २२० किमिमै छिचोलिने र त्यसका लागि लामाबगरबाट तिब्बत जोडिने सीमासम्म ३३ किमि मात्र छिचोल्नुपर्ने जानकारी गराउँदै सांसद रिजालले उत्तर-दक्षिण जोड्ने नेपालकै छोटो सडकमार्ग तत्काल निर्माण थाल्नुपर्नेमा जोड दिए ।

उनले भने, 'भूर्गविद्हरूले समेत तातोपानी र केरूङ नाकाभन्दा सुरक्षित नाकाका रूपमा परिचित गराउँदै आएकाले फलाक नाकासम्म सडक बिस्तार हुँदा दुई देशबीचको व्यापार विस्तारले मुलुकको अर्थतन्त्रको विकासमा समेत ठूलो टेवा पुग्नेछ भन्ने तथ्यलाई सरकारले ध्यान दिएर बजेट विनियोजन गरी यथाशीघ्र सडक निर्माणको काम अगाडि बढाओस् ।'

पूर्वमन्त्री तथा एमाले पोलिटब्युरो सदस्य आनन्दप्रसाद पोखरेलले लामाबगरस्थित माथिल्लो तामाकोशी आयोजनाभन्दा माथिल्लो क्षेत्रमा सञ्चालित जलविद्युत् उत्पादकहरूले भिर छिचोलेर ९ सय मिटर सुरूङमार्ग बनाएपछि नाकातर्फ ६ किमिसम्म कच्ची सडकसमेत खुलिसकेकाले सरकारले तत्काल बजेट विनियोजन गरी नाका जोड्ने गरी सडक विस्तार गर्न माग गरे । उनले ३३ किमि सडकलाई समेत छोट्याएर अर्को सर्भेमार्फत सडक निर्माण गर्न सकिने विकल्पमा समेत सोच्न ध्यानाकर्षण गराए ।

अर्का पूर्वमन्त्री तथा एमाले पोलिटब्युरो सदस्य पार्वत गुरुङले फलाक नाका सडकमार्ग दोलखाका लागि माथिल्लो तामाकोशी आयोजना जत्तिकै गौरवको आयोजना भएको भन्दै तत्कालीन केपी ओली नेतृत्वको सरकारले सर्भे सम्पन्न गरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार पारेको र नीति तथा कार्यक्रम र रातो किताबमा समेत परेर पछिल्लो सरकारको पालामा ठेक्का प्रक्रिया रोकिँदा अवरूद्ध भएकाले पुनः निरन्तरता दिन जरूरी रहेको बताए ।

'सडक सर्भेको विस्तृत प्रतिवेदन मन्त्रालयसँगै छ, त्यसैका आधारमा बजेट व्यवस्था गरेर यसलाई अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता छ,' उनले भने । सांसदसहितको प्रतिनिधिमण्डलले नाका सडकमार्ग खुलाउने जस्तो महत्वपूर्ण काममा भूराजनीतिक स्वार्थ जोडिन नहुनेमा पनि मन्त्री दाहालको ध्यानाकर्षण गराए ।

'अहिले आयोजनाको बाँधस्थल नजिकै रहेको भिरबाट त्यहाँ सञ्चालित विद्युत् उत्पादकहरूले निजी प्रयासबाट ९ सय मिटर सुरुङ ब्रेक थ्रू गरी सडक निर्माण कार्यलाई सहयोग पुर्‍याएका छन् । यद्यपि, राज्यका तर्फबाट पर्याप्त बजेट विनियोजन नगरिएको र यसअघि विनियोजित न्यून बजेटहरूसमेत खर्च हुन सकेको छैन । नेपाल र चीन सरकारबीच यस नाकालाई सञ्चालन गर्ने आपसी सहमतिसमेत भइसकेको छ,' मागपत्रमा भनिएको छ, 'त्यस सन्दर्भलाई मध्यनजर गर्दै सम्मानीय प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले नाका खुलाउने गरी सडकलाई प्राथमिकतामा राखेर निर्माण कार्य अगाडि बढाउन निर्देशनसमेत दिइसकिएको व्यहोरा जानकारी गराउँदछौं ।'

सुनचाँदीको भन्सार दर घटाउन व्यवसायीको आग्रह

व्यवसायीले सुनचाँदीको भन्सार दर घटाउन सरकारलाई आग्रह गरेका छन् । सुनचाँदी तथा रत्न आभुषण व्यवसायीले सोमबार उपप्रधानमन्त्री तथा अर्थमन्त्री विष्णु पौडेललाई भेटेर भन्सारदर घटाउन आग्रह गरेका हुन् ।

नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी महासंघ, नेपाल रत्न तथा आभूषण महासंघ र नेपाल हस्तकला महासंघका पदाधिकारीले अर्थमन्त्रीलाई भेटेर भारतमा समेत भन्सारदर घटेको बताउँदै नेपालमा पनि कम गर्नुपर्ने बताए ।

भेटमा नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी महासंघका अध्यक्ष अर्जुन रसाइलीले भारतमा सुनचाँदीको भन्सारदर २० प्रतिशतबाट घटाएर ६ प्रतिशत कायम गरिएको, तर नेपालमा भने भन्सारदर २० प्रतिशत कायम रहेकाले व्यापार असन्तुलन भएको बताए । उनले भन्सारदरलाई घटाएर सुनमा ८ प्रतिशत र चाँदीमा ६ प्रतिशत कायम गर्न आग्रह गरे । हाल विद्यमान सिफारिस सिस्टमलाई व्यवस्थित गर्दै दैनिक ५० किलो सुनको आयात गर्ने व्यवस्था मिलाई त्यसमध्ये ३० किलो बैंकमार्फत व्यवसायीका लागि र २० किलो उत्पादक (उद्योग)का लागि छुट्याउनुपर्ने उनले बताए ।

छलफलमा उपप्रधानमन्त्री तथा अर्थमन्त्री विष्णु पौडेलले सुनचाँदी व्यवसायको समस्या समाधानका लागि सरकार तयार रहेको बताए । उनले भारतमा भन्सारदर घटेको र त्यसले नेपालमा पारेको प्रभावलाई सम्बोधन गर्न जरुरी रहेको स्वीकार गर्दै यस विषयमा सम्बद्ध निकायसँग परामर्श गरी छिट्टै निर्णय गरिने प्रतिबद्धता जनाए ।

त्यस क्रममा तीनैवटा महासंघका तर्फबाट सुनचाँदीको क्षेत्रमा तत्काल सम्बोधन गर्नुपर्ने विषयलाई समावेश गरिएको पत्र हस्तान्तरण गरिएको थियो । त्यसमा सुनचाँदीसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कार्यसम्पादनका निम्ति वाणिज्य मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय र राष्ट्र बैंक सम्मिलित एकद्वार प्रणाली बनाइनुपर्ने, सीमित बैंकहरूलाई मात्रै सुन वितरणको जिम्मेवारी दिइनुपर्ने, तयारी गहनाको भन्सार बढाइनुपर्ने, फिटी-गुन्टाअन्तर्गत पैठारी हुने सुनको सीमा बढाइनुपर्ने, फिटी-गुन्टाअन्तर्गत भित्रिने सुनको खरिद बिलमा प्रवेश विन्दुमा भन्सार कार्यालयले छाप लगाउने र सोही निस्साका आधारमा पैठारीकर्ताबाट गहना व्यवसायीले फाइन गोल्ड खरिद गर्न सक्ने प्रावधान हुनुपर्नेलगायत सुझाव रहेका छन् ।

त्यस्तै, सुनचाँदीको कारोबारसम्बन्धी प्रस्ट निर्देशिका बनाइनुपर्ने मागसमेत उनीहरूले गरेका छन् । भेटमा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघकी उपाध्यक्ष ज्योत्सना श्रेष्ठ, नेपाल सुनचाँदी रत्न तथा आभूषण महासंघका अध्यक्ष किसान सुनार, नेपाल हस्तकला महासंघका अध्यक्ष प्रचण्ड शाक्यलगायतको सहभागिता थियो ।

नेपालमा बंगलादेशको जस्तो घटना नहोस्

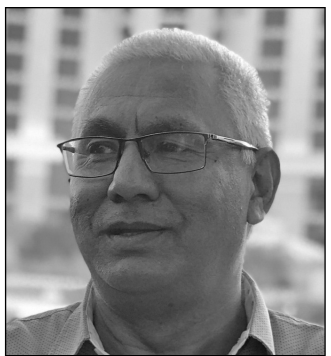

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

नेपाली केटाहरू अवसर पाउने बित्तिकै गोल हान्छन्, केही न केही चमत्कार गर्छन् भन्ने एमाले, सर्वहारा र सिमान्तकृतका लागि समानता ल्याउँछौं भन्ने माओवादी, समाजवादी समाजको निर्माण गर्छौं भन्ने कांग्रेस तथा के के न गर्छौं भनेर जनतालाई सपना देखाएर संसदमा पुगेका राप्रपा, रास्वपा र अन्य साना दलहरूले लोकतन्त्रको इज्जत लुटेर छाडे । लोकतन्त्रका गरिमा र महिमा मण्डन गरिदिए ।

विश्व लोकतान्त्रिक समाज नेपालमा लोकतन्त्र भनेकार भ्रष्टाचारतन्त्र, मनलागीतन्त्र, पार्टीतन्त्रको रूपमा देखेर दिक्दार हुनपुगेका छन ।

मानवाधिकारवादीहरू त नेपाल दण्डहीन मुलुक बन्यो भनिरहेका छन् । हुन पनि जनयुद्धदेखिको १८ वर्षे कार्यकालको १४ सरकारले गरेको अनियमितता नै हो, अनशासन र लोकतन्त्र विरोधी कार्य नै हो । ती सबै दुस्कार्यमा एकाधमाथि कारवाही भएजस्तो भए पनि हत्या, हिंसा, भ्रष्टाचार, बाहुबलीतन्त्र कसैमा पनि कुनै कारवाही भएको छ । एक त नेपाल भ्रष्टाचारी मुलुक बनेको छ, अर्कोतिर दण्डहीन मुलुक बन्न पुगेको छ ।

असफल राष्ट्रका सबै विशेषताहरू नेपालमा विद्यमान छन् ।

युवा निकासी गरेर प्राप्त रेमिटान्सको जोहो नहुँदो हो त नेपाल आर्थिक रूपमा टाट पल्टिसकेको हुनेथियो । १८ वर्षमा एउटा पनि उद्योग स्थापना भएका छन्, निकासी शुन्यतातिर छ । आयातमुखी अर्थतन्त्रका लागि नेपाल परजीवी मुलुक बन्न पुगेको छ । एक त राजनीतिक अपराध, त्यसमाथि अपराधमुखी प्रशासन, नेपाल संक्रमणबाट संकटमय बनिसकेको छ ।

हालै टीआरसी बिधेयकमा ठूला तीन दलले सहमति गरेका छन्, अब टुङ्गोमा पुग्छ भनिदैछ । तर पीडितहरूलाई झन पीडा दिने र पीडकलाई उन्मुक्ति दिने खालको टीआरसीका कारण मानवाधिकार, पीडित र कानुनविदहरूसमेत असन्तुष्ट बनेका छन् । यथार्थमा जो पीडक थिए, तिनीहरू १८ वर्षदेखि शासनमा छन्, सत्ता र शक्तिमा छन्, तिनले बनाएको टीआरसी, तिनले गरेको सहमति कसरी पीडितको पक्षमा हुनसक्छ र ? क्षतिपूर्तिको लोभ देखाएर पीडकलाई उन्मुक्ति दिन पीडितलाई बाध्य पार्ने अंकूशका प्रावधानले सत्ताले पीडितमाथि खेलबाट गरेको भनिदैछ ।

समाजमा चलेको लोकोत्तिअनुसार नपाउनेले केरा पायो बोक्रै समेत खायो । नेपालको लोकतन्त्रको परिभाषा यही भयो । भनिन्छ, काँचो फल खानेले फलको रस चाख्न पाउँदैन, बीउसमेत नास गर्छ । लोकतन्त्र नासवान बन्दैछ, लोकतन्त्रलाई खोरिया बनाएर फाँड्ने छाडा साँढेहरूका कारणले ।

नेपालमा सर्वहाराको न्यायका लागि, जनयुद्ध धर्मयुद्ध भनियो । सत्र हजारको बली चढाइयो । बरदान लिए प्रचण्ड ग्याङ्ले । प्रचण्ड तेजवान सूर्यजस्ता थिए, अठार वर्ष राजनीतिको किङपिन बने, अहिले आएर निस्तेज बन्न पुगेका छन् । फेरि जनताको साथ चाहियो भन्दै देशभरिका जनतासामु जाने निर्णयमा पुगेका छन् । नेपाली जनता कस्ता हुन्, जुन नेतालाई विश्वास गरे, धोका पाए । फेरि तिनैका पछाडि लाग्छन्, चुनावमा तिनैलाई जिताउँछन् । बिगत यस्तै छ ।

अब त जनता चेत्लान् कि ?

एमाले प्रजातान्त्रिक अभ्यासमा छ, राष्ट्रवादमा टेकेर यसरी अग्लियो कि उसको अग्लिने र होचिने क्रम जारी छ । एमालेमाथि पनि सत्ताको दुरूपयोग र जनतामाथि अत्याचार गरेको, भ्रष्टतन्त्र चलाएको गम्भीर आरोप छ । एमाले पुनः सत्तामा उक्लिएको छ । अब के गर्ला? लोकतन्त्रको गद्दीमा बसेर सनकमा शासन गर्ला कि विधिमा टेकेर मिसन ०८४ को चुनावका लागि आधारभूमि निर्माण गरेर जनतालाई आकर्षित गर्ला ? परीक्षा सुरू भएको छ ।

कांग्रेस त कांग्रेस नै भइहाल्यो । नाम समाजवादी, प्रजातन्त्रवादी । काम कम्युनिष्टलाई बोक्ने, स्वार्थको रोटी सेक्ने । अचम्म छ, नेपाली कांग्रेस ।

कांग्रेसभित्र न समाजवाद छ, न वीपी बाद । तैपनि कांग्रेस समाजवाद ल्याउँछु भन्छ । कम्युनिष्टको रथ उचालेर नाच्न सकिन्छ, समाजवाद कसरी आउँछ ?

अब स्पष्ट भयो, परिवर्तन देश र जनताका लागि थिएन । जतिसुकै सर्वहाराको भाषण गरे पनि, बोल्सेविक क्रान्तिको डिङ हाँके पनि २०६३, २०६५ को जनआन्दोलन र गणतन्त्र घोषणा धर्मयुद्ध थिएन । १९०३ को कोतपर्व र यो परिवर्तनमा कुनै भिन्नता थिएन । यी आफै श्री ६ बने, मनपर्दी शासन चलाए । एउटा राजा फालेर महाराजा बन्नका लागि परिवर्तन गरिएको रहेछ । नेताहरूले सत्ता पाए, विदेशीले भनेजस्तो चलखेल गर्ने भूमि पाए । अब त नेपाल विश्वशक्तिको खेल मैदान बन्नपूगयो ।

परिवर्तन समाज बदल्नका लागि हुनुपर्छ । माटोप्रतिको मायाँ र देशप्रतिको गौरव देखिनुपर्छ । ठूलै छाती, ठूलै त्याग, बलिदान हुने जोश र तातो मुटु चाहिन्छ । आजका हाम्रा नेताहरूमा स्वार्थमात्र छ । स्वार्थीहरू कायर हुन्छन्, कायरहरू पल पल मर्छन् र मरेपछि कलंक बन्छन् । जनयुद्ध र जनआन्दोलनको आगोमा खारिएर निस्केका नेताहरू त देशका, जनताका गहना हुनुपर्ने हो, फलामको सुइरो बनेर घोचिरहेका छन् । फलाम हतियार हो, फलाम विष पनि हो । फलाम जनता र देशको घाउमा मलम होइन । नेतृत्व फलाम बन्यो । जसले हरेक क्षण देश र जनताको घाँटी रेटिरहेको छ ।जनताले परिवर्तन ल्याए, परिवर्तनपछि ठूलै मूल्य चुकाए ।

नेतामा नैतिकता हुनुपर्छ । राजनीतिमा धर्म हुन्छ । प्रतिबद्धता र सिद्धान्त हुन्छ, सिद्धान्तप्रति निष्ठा हुन्छ । हाम्रा नेता

●●●

समाजमा चलेको लोकोत्तिअनुसार नपाउनेले केरा पायो बोक्रै समेत खायो। नेपालको लोकतन्त्रको परिभाषा यही भयो। भनिन्छ, काँचो फल खानेले फलको रस चाख्न पाउँदैन, बीउसमेत नास गर्छ। लोकतन्त्र नासवान बन्दैछ, लोकतन्त्रलाई खोरिया बनाएर फाँड्ने छाडा साँढेहरूका कारणले।

●●●

त राजनीतिलाई व्यापार बनाएर पार्टीको हाटबजारको पसल बनाइरहेका छन् । यसैले त राजनीतिमा लाग्नेहरू दिनदिनै धनी भइरहेका छन्, सर्वहारा र गरीवहरू झन झन थपिदैछन् । देशको माटो र पहिचान संकटमा परेका छ ।देशको अस्तित्व मेटाउन खोज्ने यो कस्तो राजनीति हो ?

०५१ सालका प्रधानमन्त्री मनमोहन अधिकारी असल कम्युनिष्टको कुरा गर्थे, वीपी कोइराला ठूलो होइन असल हुनु भन्थे । आज मनमोहन अधिकारी र वीपी कोइराला दुवै हारिरहेका छन् । किनकि यिनका अनुयायीहरू असल होइन धनी बन्दैछन्, राजा हटाएर महाराजा बनेका छन् । जनयुद्ध जितेको दावी गर्ने माओवादी र यसका कमाण्डर प्रचण्ड १८ वर्षपछि सडकमा पुगेर पनि जनतावादी हुँ भनिरहेका छन् । योभन्दा ठूला हार के हुनसक्छ माओवादीको ?

नेताको चरित्र भनेको सपना देखाउँछन्, स्वार्थ शिद्ध गर्छन ।सपना पूरा गर्ने इच्छाशक्ति कुनै नेतामा छैन । लोकतन्त्र जिन्दावाद छैन । सर्वहारा, समाजवाद जिन्दावाद छैन । नेपालवाद समेत जिन्दावाद छैन । लोक नदेखिने लोकतन्त्र लखनौंको भुलभुलैयाजस्तो बनेको छ ।

२०६५ साल जेठ २९ गते जनताको नासो जनतालाई बुझाएर राजदरवारबाट नागार्जन जंगलतिर लागेका राजा ज्ञानेन्द्र अब त्यो नासोको कुरा गर्न थालेका छन् । जनताले त्यो नासो फिर्ता लिनुपर्‍यो भनिरहेका छन् । पूर्वराजाले अब वर्तमान राजा बन्नका लागि आफूले बुझाएको नासो फिर्ता लिन अग्रसर हुनु र जनताले राजाको आह्वान गर्नुको तालमेल कहिले मिल्ला ? त्यो साइतका लागि भद्रो हेर्ने काम सुरू भइसकेको देखिन्छ । चिन्ता देश लथालिङ्ग हुँदै गएको र जनता बिल्लिबाठमा परेको बेलामा वीरका सन्तानले गर्नपर्ने के हो ?त्यो काम कर्तव्य समयको माँग बनेको छ ।

जिल्ला जिल्ला, क्षेत्र क्षेत्र, सहर सहरका सडकमा उत्रिएका जनता, नासो फिर्ता लिनुपर्छ भनेर चिच्याइरहेका छन् । नासो भनेको राजनीतिक दलहरूलाई मौजा बाँडेको बिषय होइन । नासो भनेको केही समयको लागि दिइएको हो । जनताले चाहेका बेलासम्मका लागि संरक्षण गर भनेर दिएको अधिकार हो । त्यो नासो अव फिर्ता लिने बेला भयो । किनकि जनताले फिर्ता गराउन खोजेका छन् । समयको प्रश्न छ- कि यी शासकले इमानमा उभिनुपर्‍यो, कि राजसंस्था व्यूँतिनुपर्‍यो ?

७ सय ६१ सरकार चलाउने र तिनका कार्यकर्ता पाल्नुपर्ने जिम्मेवारी छ । राष्ट्रको जिम्मेवारी बोकेका राजनीतिक बर्गहरू कर्तव्यच्यूत भइरहेका छन् । राष्ट्रको भण्डारे बनेका राजनीति र प्रशासनका नाइकेहरू सेटिङ गर्दै राष्ट्रिय ढुकुटी लुटिरहेका छन् । जनताप्रतिको सामान्य कर्तव्यसमेत यिनले पालना गरिरहेका छैनन् ।

लोकतान्त्रिक राजतन्त्रात्मक हिन्दुराष्ट्र नेपाल आजको आवश्यकता बनिसकेको छ । समयको आहट सबैले सुनुन् । नेपाल अफगानिस्तानपछि श्रीलंका र अहिलेको बंगलादेश नबनोस् । सबैमा चेतना भया ।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं।
- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

संविधान, ऐन, कानुन संशोधन गर्नु प्रतिगमन होइन अग्रगमन नै हो

प्रतिनिधिसभामा कम्तीमा तीन प्रतिशत मत प्राप्त गर्नेले मात्र प्रतिनिधिसभामा समानुपातिक तर्फको सिट बाँडफाँड गर्न पाउँछन् भने प्रदेशसभामा डेढ प्रतिशत मत पाएमात्र समानुपातिक तर्फको सिटमा हकदाबी गर्न पाउने कानुनी व्यवस्था रहेको छ। यो थ्रेसहोल्डको सीमा रेखा हो। यहि थ्रेसहोल्डलाई पार गर्न नसक्दा माधव नेपालको एकीकृत समाजवादी पार्टीले समानुपातिक तर्फ प्रतिनिधिसभामा प्रतिनिधित्व गर्न पाएन। यतिमात्र होइन प्रतिनिधिसभाको गत निर्वाचनमा ४७ दलले भाग लिएका भएपनि सात दलले मात्र राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त गरेर समानुपातिक सिटतर्फ आफ्नो दाबी साबित गर्न सके। तर गत असार १७ गते कांग्रेस-एमालेबीचमा भएको सहमति अनुसार राजनीतिक स्थिरताको नाममा कांग्रेस-एमालेले साना दललाई पाखा लगाउने कानुनको पक्षमा लागेको आरोप साना दलले लगाउँदै आएका छन्। उनीहरूको अनुसार कांग्रेस-एमालेको सो निर्णय लोकतन्त्रको सबिलीकरण हो कि शक्तिको अभ्यास हो भन्ने प्रश्न समेत उठाएका छन्।

२०७९ मंसिरमा सम्पन्न भएको प्रतिनिधिसभाको निर्वाचनमा जम्मा १ करोड ५ लाख मत सदर भएको थियो। सो सदर मत मध्ये एमालेले २७ लाख, कांग्रेसले करिब २६ लाख, माओवादीले ११ लाख, रास्वपाले करिब ११ लाख नै र राप्रपाले करिब ४ प्रतिशत मत र जसपा ३ प्रतिशत भन्दा बढी र जनमत पार्टीले समेत तीन प्रतिशत भन्दा बढी मत पाएको थियो। एकीकृत समाजवादी, नागरिक उन्मुक्ति, नेसलिष्ट पिपुल्स पार्टीले पाएको करिब १३ लाख मत भने सिट बाँडफाँडमा हिसाब भएन। यसले गर्दा ठुला दलकै सिट संख्या बढ्यो। अर्थात साना दलले पाएको झण्डै १३ लाख मतको कुनै हिसाब किताबै भएन जनताले दिएको सो मत खेर गयो। अहिले संसदमा पुगेका दलहरूको संख्या समेत खुम्च्याउन कांग्रेस-एमाले लागि परेको आरोप साना दलहरूले लगाउँदै आएका छन्। थ्रेसहोल्ड सम्बन्धी व्यवस्था संशोधन गर्न संविधान संशोधन गर्न' पर्दैन। राजनीतिक दल सम्बन्धी कानुनमात्र परिवर्तन गरे पुग्छ। त्यसका लागि कांग्रेस-एमालेसँग संसदमा बहुमत रहेको छ। साना दलहरूकै कारण स्थिर सरकार बन्न नसकेको कांग्रेस-एमालेको सोँच किन विगतमा बहुमत हुँदाहुँदै स्थिर सरकार बन्न सकेन। वितगमा कांग्रेस-एमालेको बहुमत रहेपनि उनीहरू भित्रैको शक्ति संघर्षको कारण सरकार ढलेको र संसद विघटन गरिएको इहिास साँक्षी रहेको छ।

मुलुकलाई साँच्चिकै राजनीतिक स्थिरता दिने हो भने प्रतिनिधिसभामा ५ प्रतिशतको थ्रेसहोल्ड र प्रदेशसभाहरूमा ३ प्रतिशतको थ्रेसहोल्डको व्यवस्था राजनीतिक दल सम्बन्धी कानुन संशोधन गरी व्यवस्था गरिनु उपयुक्त हुनेछ। स साना दलहरूलाई निश्चित कानुन बनाएर क्षेत्रीय दलको मान्यता दिइनु उपर्युक्त हुनेछ। क्षेत्रीय दलहरूले समेत तोकिएको थ्रेसहोल्डको व्यवस्था पार गरे प्रतिनिधिसभामा समेत प्रतिनिधित्व गर्न पाउने व्यवस्था गरिनुपर्दछ। संविधान सहमतिको साझा दस्तावेज भएकाले गर्दा सबैको सहमतिमा संशोधन हुन सक्छ। संविधान संशोधन नै नहुने ढुँगाको अक्षर होइन, सहमतिमा संविधान संशोधन गर्न' प्रतिगमन हुन सक्दैन। संविधान संशोधन गर्न खोज्नु अग्रगमन हो प्रतिगमन होइन।

कांग्रेस-एमाले बाहेका अन्य दलहरूले आफूहरु साना दललाई सिध्याउन संविधान र राजनीतिक दलसम्बन्धी कानुन संशोधन गरेर थ्रेस होल्डको प्रतिशत बढाउन खोजेको आरोप कांग्रेस-एमालेलाई लगाउनु किमार्थ उचित मान्न सकिँदैन। आवश्यकता अनुसार संविधान र कानुन संशोधन गरी मुलुकलाई अग्रगमनतर्फ लैजानु उपर्युक्त हुनेछ भन्ने हामीले ठानेका छौं।

संविधान संशोधनमा मधेशका एजेन्डा

सुरेशकुमार मण्डल

नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेबीच सत्ता सहकार्यका लागि सातबुँदे सम्झौता भएदेखि संविधान संशोधनको विषय चर्चाको शिखरमा पुगेको छ। दुवै दलका नेताले हस्ताक्षर गरेको सम्झौताको मूल दस्तावेज अझै गोप्य राखिएको छ। तर प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले संसद्मा सहमतिका बुँदाहरू वाचन गरेका थिए। सम्झौतामा उल्लेख अन्य विषयभन्दा संविधान संशोधनको विषयले बढी चर्चा पाएको छ।

संविधान संशोधन हाम्रो पनि एजेन्डा हो। मधेशी, आदिवासी जनजाति, दलित, मुस्लिम, थारूलगायत अल्पसंख्यक समुदायहरूले संविधानसभामार्फत आफ्नो अधिकार प्राप्तिको चाहना राखेका थिए, ती तमाम जनसमुदायहरू अहिले २०७२ को संविधानले प्रदान गरेको अधिकारलाई संरक्षण तथा संस्थागत गर्दै यसमा भएका कमीकमजोरीहरूलाई हटाउनका लागि अग्रगामी संशोधनको अपेक्षामा छन्। तर प्रतिगामी संशोधन कदापि स्वीकार्य हुनेछैन। अहिले राजनीतिक वृत्तमा चर्चा भइरहेको र कांग्रेस र एमालेका नेताहरूले वकालत गरिरहे जस्तै 'थ्रेस होल्ड'को प्रतिशत बढाउने र 'टु पार्टी सिस्टम' लाद्ने, संघमा समानुपातिक सांसदहरूको प्रतिनिधित्वलाई राष्ट्रिय सभामा सीमित गर्ने, प्रदेशमा समानुपातिक सांसदको व्यवस्था पूर्णरूपेण हटाउने र स्थानीय तहको संख्या घटाउने लगायतका विषय भने संशयपूर्ण छन्।

हामी मान्दछौं कि वर्तमान संविधानमा धेरै त्रुटिहरू छन् तर धेरै राम्रा पक्षहरू पनि छन्। राम्रा पक्षलाई संरक्षण गर्न अति आवश्यक छ। तसर्थ मधेश आन्दोलन, माओवादी जनयुद्ध तथा जनआन्दोलनबाट प्राप्त उपलब्धिहरूको रक्षा गर्दै यो नौ वर्षको अवधिमा हामीले काम गर्दा भोगेका कमीकमजोरी तथा कठिनाइहरूका आधारमा संविधानमा संशोधन गर्न आवश्यक छ। त्यस कारण मधेशको दृष्टिकोणबाट यस २०७२ को संविधानलाई परिपूर्ण, सफल र दीर्घकालीन बनाउन निम्न संशोधनहरू आवश्यक देखिन्छ :

राज्य पुनःसंरचना : मधेश विद्रोहको सबैभन्दा ठूलो उपलब्धि संघीयता हो। यसले गर्दा ने देशमा समानुपातिक समावेशीकरण, निर्वाचन प्रणालीमा मिश्रित (प्रत्यक्ष र समानुपातिक), निर्वाचन क्षेत्रको संख्यामा वृद्धि, वर्षौंदेखिको नागरिकताको समस्या समाधान लगायतका ठूल्ठूला उपलब्धिहरू प्राप्त भएका छन्। वर्षौंदेखिको केन्द्रीकृत सत्तालाई भत्काउँदै मुलुकमा संघीयतामा ल्याउन हामी नेपाली जनता मधेश जनविद्रोहबाट नै सफल भएका हौं। त्यसअघि १० वर्ष जनयुद्ध र १९ दिनको जनआन्दोलनले प्राप्त महान् उपलब्धि लोकतान्त्रिक गणतन्त्र हो। तर १२ बुँदे दिल्ली सम्झौताको जगमा सफल भएको जनआन्दोलन र त्यसपश्चात् सुरु भएको शान्ति प्रक्रियाका कामका क्रममा जब नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले र नेकपा माओवादीले अन्तरिम संविधान, २०६३ घोषणा गरे, तब संघीयतालाई तिलाञ्जली दिए। पहिचान र सामर्थ्यका आधारमा संघीय शासन सुरु हुने अपेक्षामा रहेका मधेशीलगायत अन्य समुदाय झस्किए। त्यसपछि मधेशमा ऐतिहासिक मधेश जनविद्रोह भयो र राज्यले संघीयतामा जाने वाचा गर्न बाध्य भयो।

पहिलो संविधानसभा राज्य पुनःसंरचना समिति बन्यो। जसको बहुमत सदस्यले (१०+१) अर्थात् ११ प्रदेशको खाका सिफारिस गऱ्यो। तर षड्यन्त्रपूर्वक त्यस संविधानसभालाई विघटन गरियो र प्रथम संविधानसभामा मजबुत अवस्थामा देखिएका मधेशी, आदिवासी जनजाति, दलित, थारू, मुस्लिम लगायतका समुदायहरूलाई कमजोर बनाउने काम भयो। दोस्रो संविधानसभामा पुरानै राजनीतिक शक्ति कांग्रेस र एमाले नै शक्तिशाली भएर आए। नेपाली जनताको वर्षौंदेखिको पहिचान र सामर्थ्यका आधारमा हुने राज्य पुनःसंरचनाको सपनामाथि कुठाराघात भयो। नेकपा माओवादीसमेत त्यसमा सामेल भयो। मधेश विद्रोह एवं आन्दोलनको भावनाविपरीत मधेशमा प्रदेशहरू बने। मधेशमा बढीमा दुई प्रदेश (नारायणी पूर्व मेचीसम्म- मधेश प्रदेश, नारायणी पश्चिम कञ्चनपुरसम्म- थरूहट तराई प्रदेश) को सपना पूरा भएन। तसर्थ अबको संविधान संशोधनको मुख्य एजेन्डा मधेशमा दुई प्रदेश र नेपालमा (१०+१) को अवधारण नै हुनुपर्छ।

निर्वाचन प्रणाली : संविधानले व्यवस्था गरेको निर्वाचन प्रणाली निकै खर्चिलो र झन्झटिलो भयो। जोसँग पैसा छ, त्यही नेता/जनप्रतिनिधि हुने देखियो। जनप्रतिनिधिहरूमा गुन्डा, व्यापारी, दलालहरूको वर्चस्व देखियो। भ्रष्टाचार बढ्नुको एउटा मुख्य कारण यो पनि हो। तसर्थ निर्वाचन प्रणालीलाई पारदर्शी, कम खर्चिलो र कम भड्किलो बनाउन आवश्यक छ। निर्वाचनमा टिकट किनबेच, भोटको खरिदबिक्रीको प्रभाव घटाउन आवश्यक छ। निर्वाचनपछि जनप्रतिनिधिहरू निर्वाचनका क्रममा भएको खर्च असुलीको नाउँमा भ्रष्टाचार गर्ने प्रवृत्तिलाई रोक्न पूर्ण समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली आवश्यक छ। समानुपातिक प्रणालीमा उम्मेवारी सूचीमा पर्न गरिने चलखेललाई रोक्न प्राथमिकता सूचीको निर्धारण गरिनुपर्छ। त्यसक्रममा दलभित्र आन्तरिक लोकतान्त्रिक प्रतिस्पर्धा तथा कार्य मूल्यांकन प्रोफाइलका आधारमा गरिनुपर्दछ।

शासकीय स्वरूप : नेपालमा राष्ट्रपतिलाई कार्यकारी प्रमुख बनाइनुपर्दछ भन्ने नेकपा माओवादी र जसपा नेपालको जोडदार तर्क रहँदै आएको छ। नेपाली कांग्रेस राष्ट्रपति 'सेरेमोनियल' तथा प्रधानमन्त्री कार्यकारी हुनुपर्ने वकालत गर्छ। नेकपा एमाले भने यस विषयका स्पष्ट छैन। संविधानसभा निर्वाचनमा भने उसले प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रधानमन्त्री र कार्यकारी राष्ट्रपतिको एजेन्डा अघि सारेको थियो। नेपालमा सरकार नटिक्नु र पार्टीहरू विभाजन भइरहनुको मुख्य कारण प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी राष्ट्रप्रमुख नहुनु हो। तसर्थ राष्ट्रप्रमुख राष्ट्रपति हुने कि प्रधानमन्त्री हुने ? यस विषयमा सहमति गरी कार्यकारी प्रत्यक्ष निर्वाचित नै हुनुपर्दछ।

यो संविधान लागू भएदेखि ९ वर्षमा ८ वटा प्रधानमन्त्री फेरिसकियो। अर्को कुरा एउटै व्यक्ति धेरै पटक एउटै पदमा रहेर 'सिन्डिकेट' खडा गरेको पाइन्छ। त्यस कारण पदीय जिम्मेवारीमा कसैको व्यक्तिगत रेकर्ड बनाउनुभन्दा पनि काम गर्न गएको हो भन्ने बुझ्नुपर्दछ। तसर्थ राष्ट्रपति एक पटक (सेरेमोनियल भए), प्रधानमन्त्रीको दुई पटक (कार्यकारी भए) र मन्त्री/सांसद ४ पटकसम्म हुने व्यवस्था हुनुपर्दछ।

सशक्त संघीयता : अधिकारसम्पन्न प्रदेश : मधेश विद्रोहको कारण बाध्यतावश राज्यले संघीयता स्वीकार गरे पनि यसलाई अधिकारविहीन र केन्द्र शासित नै बनाइयो। प्रदेश सरकार प्रहरी प्रशासनबिनाको बनायो। कतिपय कानुनहरू संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा बाझिने गरी बनाइयो। जसले गर्दा सत्ता सञ्चालन र सुशासन कायम गर्नर् हम्मेहम्मे छ। त्यसकारण प्रदेशको नाममा खटिने कर्मचारीहरू प्रदेशको मातहत आउनुपर्दछ। चाहे त्यो प्रमुख सचिव होस् कि डीआईजी। संविधानमा हुँदै नभएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी (सीडीओ) लाई गैरसंवैधानिक किसिमले राखी संघीयतालाई नियन्त्रण गर्न खोजिएको छ। तसर्थ समायोजन हुन बाँकी रहेका प्रहरी लगायतका संरचना र बनाउन बाँकी रहेका ऐन कानुन बनाई संघीयतालाई सशक्तीकरण गर्नुपर्दछ। साथै प्रदेश सरकारलाई अधिकारसम्पन्न बनाउनुपर्दछ।

प्रदेश मातहत स्थानीय तह : स्थानीय तहलाई पार्टीविहीन (पार्टीलेस) बनाउनुपर्दछ। स्थानीय तहमा पार्टीको टिकटले चुनाव लड्नुपर्ने व्यवस्थाको अन्त्य गरिनुपर्दछ। यो एउटा विकास 'युनिट' हो। यहाँ सक्षम, योग्य र जनप्रिय इमानदार मान्छे चुनाव लड्न सक्नुपर्दछ। त्यसका लागि पार्टीको टिकट जरुरी पर्नु हुँदैन। स्थानीय तह राजनीतिको 'ग्रासरूट' हो, त्यहाँ पार्टीगत कलह पैदा गर्न हुन्न। न्यायिक समिति उपप्रमुखको नेतृत्वमा छ, तर अमुक पार्टीको हुने भएकाले जनविश्वास आर्जन हुन सकेको छैन। त्यसैले चौकीको प्रहरीले सामाजिक झै-झगडामा छलफल गर्ने गरेको देखिन्छ।

अर्को महत्वपूर्ण विषय स्थानीय तहलाई सिंहदरबारले नियमन र नियन्त्रण गर्न सकिरहेको छैन। ७५३ स्थानीय तहसम्म पुगेर अनुगमन, सुशासन र प्रभावकारिकता कायम गर्न संघीय सरकारलाई हम्मेहम्मे छ। अर्को प्रदेश सरकारसमक्ष कामको अभाव छ। त्यसकारण संघले प्रदेशलाई बजेट, सुशासन, अनुगमन, नियन्त्रण आदि इत्यादि गर्ने र प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई सोही अनुसार बजेट, सुशासन, नियमन, अनुगमन र कर्मचारी व्यवस्थापन गरे संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राम्रो समन्वय भई देश एउटा प्रणालीमा आउँथ्यो र सुशासन तथा समृद्धि सहज हुन्थ्यो।

जनप्रतिनिधिको शैक्षिक योग्यता : विश्वका धेरै मुलुकहरूले जनप्रतिनिधिहरूको शैक्षिक योग्यता निर्धारण गरेको छ। अहिलेको तीनवटै तहमा विधेयक, ऐन, कानुन, कार्यविधि बनाउनुपर्ने भएकाले जनप्रतिनिधिहरू योग्य, सक्षम र कानुनी रूपले जानकार हुनैपर्दछ। तसर्थ स्थानीय तहदेखि नै जनप्रतिनिधिहरूको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता निर्धारण हुनुपर्दछ। कानुनको अज्ञानताले पनि धेरैजसो जनप्रतिनिधिहरू अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगको अनुसन्धानमा पर्ने गरेका छन्। साथै अन्य आरोप र कारबाहीमा पर्ने गरेका छन्। त्यसकारण स्थानीय तहका प्रमुखका लागि 'प्लस टु/पीसीएल' र प्रदेश तथा प्रतिनिधिसभा सांसदका लागि स्नातक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता तोकिनुपर्दछ।

एकल सदनात्मक संसदीय व्यवस्था : हाल नेपालको संविधानले दुई सदनात्मक संसदीय व्यवस्थाको व्यवस्था गरेको छ। नेपालको कमजोर आर्थिक अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै राष्ट्रिय सभालाई खारेज गरी एकल सदनात्मक संसदीय प्रणालीमा जानु उपयुक्त देखिन्छ। यसले धेरै हदसम्म देशको आर्थिक दायित्व कम हुनेछ। किनकि राष्ट्रिय सभाको कुनै खास काम पनि देखिँदैन। खालि शीर्ष नेतालाई व्यवस्थापन गर्नका लागि राज्यको खर्च बढाउनु जायज होइन।

सामाजिक न्याय र धर्म निरपेक्षता : नेपाल बहुभाषिक, बहुजातीय, बहुधार्मिक, बहुभौगोलिक मुलुक हो। विविधतामा एकता नेपालको विशेषता हो। यहाँ भाषा, भूगोल, जात र धर्मका आधारमा विभेद जारी छ। राष्ट्र सबैको साझा हुन्छ। सबै जात, धर्म, सम्प्रदाय, भाषाभाषी, भूगोल सबैको उत्तिकै अधिकार हुन्छ। यहाँ व्याप्त रहेको सामाजिक, राजनीतिक, धार्मिक, भाषिक र भौगोलिक विभेदलाई अन्त्य गर्न सामाजिक न्यायमा आधारित समतामूलक समाज निर्माण गर्नुपर्दछ। मानव-मानवबीच तथाकथित तल्लो माथिलो जातजस्तो २१ औं शताब्दीको कलंक छुवाछूतलाई सधैंका लागि अन्त्य गरिनुपर्दछ। त्यसका लागि सामाजिक न्यायको थप प्रवर्धन र धर्म निरपेक्षता अत्यावश्यक छ।

भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन : भ्रष्टाचार र अनियमितताका पछिल्ला घटनाहरू खासगरी शरणार्थी प्रकरण, सहकारी प्रकरण, ललिता निवास प्रकरण, सुनकाण्ड लगायतका घटनाहरूको विश्लेषण गर्दा भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन कायम गर्ने निकाय साह्रै निरीह देखिएको छ। भ्रष्टाचार नेपालको प्रगति र समृद्धिको सबभन्दा ठूलो अवरोधक हो। यसले तलदेखि माथिसम्म जरा गाडेर जालो बनाएको छ। जबसम्म भ्रष्टाचार नियन्त्रण तथा सुशासन कायम हुँदैन, तबसम्म नेपाल बन्दैन। त्यसकारण भ्रष्टाचार नामको महामारीलाई निर्मम ढंगले निर्मूल पर्नैपर्छ। त्यसका लागि कडा कानुन, त्यसको कडा कार्यान्वयन, भ्रष्टाचारीलाई सामाजिक बहिष्करण तथा नैतिक प्रश्नको कठघरामा उभ्याउने आधार तयार गर्नुपर्छ। *(कान्तिपुर)*

विद्युत प्राधिकरण सकाउने खेलमा सरकार

अमरेशकमार सिंह

डेडिकेटेड फिडर र ट्रंकलाइनको प्रिमियम महसुल बक्यौता सम्बन्धमा सार्वजनिक लेखा समितिले यसअघि नै निर्देशन दिइसकेको छ । समितिले २४ चैत ०७५ देखि यसमा अध्ययन सुरू गरेको थियो । डा. मीनेन्द्र रिजालको संयोजकत्वमा उपसमिति बनाएर अध्ययन भएको थियो । समितिको अध्ययनका आधारमा लेखा समितिले २५ चैत ०७७ मा ऊर्जा मन्त्रालयमार्फत प्राधिकरणलाई बक्यौता उठाउन निर्देशन दिएको थियो ।

'प्राधिकरणबाट डेडिकेटेड लाइनका हकमा सञ्चालक समितिको १२ असार ०७२ को निर्णयले साउन ०७२ देखिको खपतमा नयाँ महसुल दर कायम गरेको र सोको अनुमोदन विद्युत् महसुल निर्धारण आयोगले गरेको तथा ट्रंकलाइनबाट विद्युत् आपूर्ति लिइरहेका ग्राहकका हकमा पनि १६ असार ०७३ मा आयोगले डेडिकेटेड लाइनसरह नै शुल्क लिने गरी निर्णय गरेकाले सोहीबमोजिम विद्युत् नियमावलीमा उल्लेख भएको छुट बिल जारी गर्ने, बक्यौता असुल गर्नेलगायत कार्य गरी/गराई एक महिनाभित्र समितिलाई जानकारी गराउन सञ्चालक समितिलाई निर्देशन दिने,' लेखा समितिको २५ चैत ०७७ को निर्णयमा भनिएको छ । साथै, पैसा नबुझाउने उद्योगमा लाइन काट्न र बक्यौता नतिरेसम्म लाइन नजोड्न पनि लेखा समितिले निर्देशन दिएको थियो । यस्तो अवस्थामा लेखा समितिले पुनः अध्ययन गर्नु राम्रो होइन । पहिलाको निर्देशन कार्यान्वयन भयो कि भएन भनेर ताकेता गर्नुपर्नेमा उल्टै सुरूदेखि अध्ययन सुरू गरिनु स्वाभाविक छैन । त्यसमाथि यस सम्बन्धमा विभिन्न अदालतमा मुद्दा विचाराधीन छन् । अदालतमा विचाराधीन मुद्दामा लेखा समितिले अध्ययन गर्नै मिल्दैन ।

तर, नियोजित रूपमा लेखा समितिले यसमा जबर्जस्ती अध्ययन गर्दै छ । देशमा यतिका समस्या छन् । भ्रष्टाचार, सुशासनलगाायत विषयमा छलफल गरिएको छैन । समितिले जबर्जस्ती यस विवादमा अध्ययन सुरू गर्नु स्वाभाविक होइन । त्यसमा पनि सरकारले कुनै व्यक्तिलाई केन्द्रित गरेर यो अध्ययन गराउन खोज्नु स्वीकार्य छैन ।

नयाँ सरकारले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङलाई पदबाट हटाउन खोजेको छ । त्यसका लागि लेखा समितिबाट बलियो आधार बनाउने प्रपञ्च सरकारको देखिन्छ । अदालतले पनि लेखा समितिको प्रतिवेदनलाई बलियो प्रमाणका रूपमा स्वीकार गर्छ । कुलमानलाई पदबाट हटाउन अन्य आधार नभएपछि जबर्जस्ती समितिबाट अध्ययन गराएर आधार बनाउन खोजिएको छ । सरकारले यसका लागि समितिलाई प्रयोग गर्न खाजेको छ । यो विषय लेखा समितिमा छलफल नै नगराई बाहिरै व्यापारीसँग बसेर बनाइएको निर्णयको मस्यौदाले पुष्टि गरेको छ । मस्यौदा व्यक्ति अर्थात् घिसिङमाथि केन्द्रित भएर तयार गरिएको छ । घिसिङलाई अख्तियार, सिआइबी, राजस्व अनुसन्धान विभागलगायत निकायबाट छानबिन गराउने गरी मस्यौदा बनाइएको छ । त्यसकै आधारमा सरकारले घिसिङलाई स्पष्टीकरण सोधेर पदबाट हटाउने योजना बनाउनु स्वीकार्य छैन ।

जनतालाई १५–१८ घन्टासम्म लोडसेडिङमा राखेर उद्योगीलाई २०–२४ घन्टासम्म प्रिमियम मूल्यमा विद्युत् उपलब्ध गराइयो । त्यसको प्रिमियम शुल्क उद्योगीले कुनै पनि हालतमा तिर्नुपर्छ । तर, त्यसमा भएको कानुनी छिद्रलाई प्रयोग गरेर उद्योगीहरू बक्यौता नतिर्ने योजनामा छन् । लेखा समितिले उनीहरूको एजेन्डा बोकेर हिँड्ने होइन । जनता र राज्यको एजेन्डा बोक्ने हो । तर, लेखा समितिका सभापति ऋषिकेश पोखरेल उद्योगीको एजेन्डा बोकेर हिँड्नुभयो । लेखा समिति कुनै उद्योगी वा बिचौलियाको सहयात्री हुनुहुँदैन । यो मेरो व्यक्तिगत 'बटमलाइन' पनि हो । म लेखा समितिबाट राष्ट्रघात हुन दिन्नँ ।

यस मामिलामा सभापति पोखरेलको नियत खराब नै देखिन्छ । नियत खराब भएपछि नियति पनि खराब हुन्छ । उहाँको गलत नियतमै अहिले यसबारे अध्ययन भइरहेको छ । उहाँले लेखा समितिबाहिरै तयार गरेको निर्णयको मस्यौदाले पनि यसलाई पुष्टि गरेको छ । त्यसमा अर्बौंको बक्यौता बेवास्ता गरिएको छ । घिसिङलाई टार्गेट गरेर मस्यौता तयार गरिएको छ । एउटा कुनै व्यक्तिको पछाडि सिंगो संसद् लाग्न सुहाउँछ ? अर्बौंको बक्यौता वास्ता नगरी व्यक्तिलाई टार्गेट गरेर निर्णयको मस्यौदा तयार गर्नु स्वीकार्य छैन ।

समितिका सदस्यसँग छलफल नै नगरी बाहिरै निर्णयको मस्यौदा तयार गरिएको छ । गत १८ साउनका लागि बैठक तोकिएको थियो । निर्णयको मस्यौदा त्यसको तीन दिनपहिल्यै तयार भएको देखिन्छ । हामीलाई पनि १७ साउनमा प्राप्त भएको थियो । यो संसदीय इतिहासकै लागि कलंक हो । १८ साउनमा सभापतिले जे गर्नुभयो, त्यो संसदीय इतिहासकै लागि 'कालो' दिन हो । यसले संसदीय इतिहासलाई बदनाम गरेको छ । सदस्यसँग छलफल नै नगरी बाहिर कुनै निश्चित व्यापारी र उनीहरूको वकिलसँग बसेर निर्णय लेखिएको छ, त्यो पनि कुनै एउटा व्यक्तिलाई केन्द्रित गरेर ।

हामी नीति–निर्माता हौँ । हामीले नीतिमा केन्द्रित भएर निर्णय गर्ने हो, कुनै व्यक्तिमा केन्द्रित भएर होइन । लेखा समितिका सभापतिलाई निर्णय गर्ने अधिकार हुँदैन । समिति मिनी पार्लियामेन्ट हो । संसद्मा सभामुखले निर्णय गर्दैनन् । सांसद्को बहुमतका आधारमा संसद्ले निर्णय गर्छ । लेखा समितिमा पनि सदस्यको बहुमतका आधारमा निर्णय हुन्छ, सभापतिको भूमिका हुँदैन । तर, यहाँ सभापतिले समितिमा छलफल नै नगराई बाहिरै व्यापारीसँग बसेर निर्णय लेखेर आउनुभयो । यस्तो कसरी स्विकार्न सकिन्छ ? कानुनतः समितिले संस्थानलाई कारबाही गर्ने निर्णय गर्न मिल्दैन । समितिले सरकारलाई 'चेक एन्ड ब्यालेन्स'मा राख्ने हो । हामीले ऊर्जा मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने हो । तर, यहाँ त संस्थानको कुनै व्यक्तिलाई केन्द्रित गरेर मस्यौदा तयार गरिएको छ ।

सरकारले 'नोट अफ डिसेन्ट' दिएकै आधारमा प्राधिकरणका दुई सञ्चालक कपिल आचार्य र भक्तबहादुर पुनलाई हटाइसक्यो । उनीहरूले फरक मतको अधिकार पनि नपाउने ? हामी पारदर्शिता र कानुनमा विश्वास गर्छौं । कानुनभन्दा माथि कोही पनि हुँदैन । कानुनको अधीनमा रहेर हामी जनता र राष्ट्रप्रति उत्तरदायी हुनुपर्छ । तर, यस विवादमा कानुनविपरीत गएर सरकारले उद्योगीको पक्ष लिएको छ । प्राधिकरणले जारी गरेको बिल गैरकानुनी भन्ने पनि सुनियो, जुन गलत हो । यसअघि विभिन्न अदालतले प्राधिकरणले छुट बिल जारी गर्न सक्ने फैसला गरिसकेका छन् । तसर्थ, प्राधिकरणले जारी गरेको बिल कानुनसम्मत नै छ ।

प्राधिकरणले बक्यौता उठाउन प्रयास गरेको छैन भन्नेमा सत्यता छैन । उसले पटक–पटक बक्यौता तिर्न ताकेता गरेको देखिन्छ । फागुन ०७६ मा उद्योगमा लाइनसमेत काटिएको थियो । त्यसवेला केपी ओली नेतृत्वकै सरकारले घिसिङलाई स्पष्टीकरण सोधेको थियो । प्राधिरकणले पटक–पटक बक्यौता उठाउन प्रयास गरेको अवस्थामा बक्यौता किन उठाएन भनेर प्राधिकरणलाई दोष दिन मिल्छ ? बक्यौता नतिर्ने उद्योगीलाई कारबाही गर्नुपर्नेमा उल्टै प्राधिकरणलाई दोष दिएर उद्योगीलाई उन्मुक्ति दिन खोज्ने ? प्राधिकरणले राज्य र जनताका लागि काम गरिरहेको छ । त्यसले कमाउने नाफाबाट हामीले सुविधा पाइरहेका छौँ । उसैलाई कमजोर बनाउनतर्फ लागेर हुन्छ ?

सूर्य नेपाल, डाबर नेपाल, उदयपुर सिमेन्ट, हैटौँडा सिमेन्टलगायत उद्योगले बक्यौता तिरिरहेका छन् । सीमित उद्योगले पैसा तिर्दैनौँ भन्दैमा उनीहरूको पछि सरकार लाग्ने होइन ।

> नियोजित रूपमा लेखा समितिले यसमा जबर्जस्ती अध्ययन गर्दै छ। देशमा यतिका समस्या छन्। भ्रष्टाचार, सुशासनलगाायत विषयमा छलफल गरिएको छैन। समितिले जबर्जस्ती यस विवादमा अध्ययन सुरु गर्नु स्वाभाविक होइन। त्यसमा पनि सरकारले कुनै व्यक्तिलाई केन्द्रित गरेर यो अध्ययन गराउन खोज्नु स्वीकार्य छैन।

यस मुद्दामा लेखा समितिले यसअघि नै बक्यौता उठाउन निर्देशन दिइसकेको छ । त्यसैअनुसार प्राधिकरणलाई बक्यौता उठाउन दिनुपर्छ । कानुनी छिद्र प्रयोग गरेर उद्योगीले बक्यौता नतिर्ने योजना बनाएका छन्, त्यो योजना सफल हुन दिनुहुँदैन । लेखा समितिले फेरि अध्ययन नै गरे पनि राज्य र जनताका पक्षमा निर्णय गर्नुपर्छ । थप कागज झिकाएर निष्पक्ष रूपमा छलफल गरी सोहीअनुसार निर्देशन दिनुपर्छ ।

यस्तै, पूर्वकार्यकारी निर्देशकहरूलाई पनि छलफलका दायरामा ल्याउनुपर्छ । मुकेशराज काफ्ले ३० असोज ०७१ देखि २६ भदौ ०७३ सम्म प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक थिए । उद्योगहरूमा साउन ०७२ देखि डेडिकेटेड फिडरबाट २४ घन्टासम्म विद्युत् प्रवाह सुरू भएको थियो । त्यस अवस्थामा काफ्लेले साउन ०७२ देखि भदौ ०७३ सम्मको विषयमा जिम्मेवारी लिनुपर्छ । त्यसवेला जानाजान उद्योगमा साढे १९ घन्टा मात्रै विद्युत् आपूर्ति भएको भनिन्छ । न्यूनतम २० घन्टा विद्युत् आपूर्ति भएको हुनुपर्ने सर्त भए पनि नियोजित रूपमा साढे १९ घन्टामा विद्युत् कटौती गरिएकोबारे जवाफ कसले दिने र कसलाई जिम्मेवार बनाउने ? यसको पनि कागज मगाउनुपर्छ ।

यस्तै, हितेन्द्रदेव शाक्य पनि २१ कात्तिक ०७७ मा प्राधिकरणका निमित्त कार्यकारी निर्देशक भएका थिए । २७ माघ ०७७ देखि भदौ ०७८ सम्म उनी कार्यकारी निर्देशक थिए । यस्तो बक्यौता नउठाएको विषयमा उनले पनि नैतिक जिम्मेवारी लिनुपर्छ । यसबाहेक अन्य समयमा घिसिङ कार्यकारी निर्देशक छन् । यस प्रकरणमा घिसिङलाई मात्रै किन केन्द्रित गर्ने ? पूर्वकार्यकारी निर्देशकहरूलाई चाहिँ छलफलको दायरामा ल्याउनुपर्दैन ?

काफ्ले कार्यकारी निर्देशक हुँदा नै डेडिकेटेड फिडरबाट उद्योगलाई २४ घन्टासम्म विद्युत् सप्लाई गर्ने निर्णय भएको थियो । २५ माघ ०७१ मा प्राधिकरण सञ्चालक समितिले उद्योगलगायत अत्यावश्यक क्षेत्रमा २४ घन्टासम्म विद्युत् आपूर्ति गर्ने सवालमा सञ्चालक मनोजकुमार मिश्रको संयोजकत्वमा समिति बनाएको थियो । समितिले निजी अस्पताल, उद्योगलगायतलाई २४ घन्टासम्म विद्युत् आपूर्ति गर्नुपर्ने राय दिएको थियो । त्यसमा प्रिमियम शुल्क लगाउन पनि प्रस्ताव गरिएको थियो । १२ असार ०७२ मा सञ्चालक समितिले उद्योगमा प्रिमियम शुल्कमा डेडिकेटेड फिडरबाट २४ घन्टासम्म विद्युत् आपूर्ति गर्ने निर्णय गर्‍यो । १ साउन ०७२ देखि उद्योगमा विद्युत् आपुर्ति गरियो । तर, त्यसको प्रिमियम महसुल भने २९ पुस ०७२ मा मात्रै तत्कालीन विद्युत् महसुल निर्धारण आयोगबाट अनुमोदन गरियो । उद्योगमा विद्युत् आपूर्ति भए पनि कानुन तयार नभएको भन्दै लाल आयोगको प्रतिवेदनका आधारमा सरकारले त्यस अवधिको शुल्क तत्काल नलिन निर्देशन दिइसकेको छ । कानुन तयार नभई उद्योगमा विद्युत् आपूर्ति गरेको विषयमा चाहिँ तत्कालीन नेतृत्वले जिम्मेवारी लिनुपर्दैन ? अहिले बक्यौता किन नउठाएको भनेर घिसिङलाई प्रश्न गरिएको छ । बक्यौता उठाउनुपर्ने समयमा शाक्य पनि कार्यकारी निर्देशक थिए । उनी पनि यसमा जिम्मेवार हुन्छन् होला नि ।

नेपालमा सार्वजनिक संस्थान सरकारकै प्रवृत्तिका कारण सकिएका छन् । अहिले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई पनि सकाउने खेल सरकारले खेलिरहेको छ, यो स्वीकार्य छैन । उद्योगीले बक्यौता तिर्नैपर्छ । कानुनी छिद्र प्रयोग गरेर बक्यौता नतिर्ने अभियान चलाएका उद्योगीलाई सहयोग गर्नुहुँदैन । राज्य र जनतालाई हित हुने गरी निर्णय गर्नुपर्छ । (नयाँ पत्रिका)

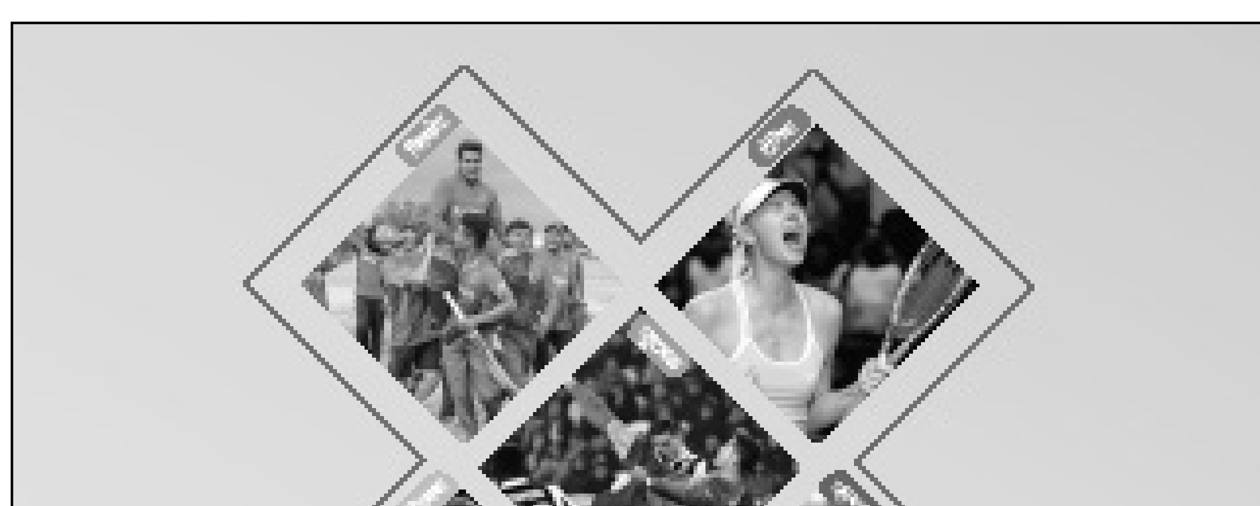

वाणिज्य बैंकहरूको आम्दानीमा सुधार

काठमाडौं । आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा वाणिज्य बैंकहरूको आम्दानीमा सुधार आए पनि लगानीकर्तालाई लाभ दिने क्षमतामा भने ह्रास आएको छ । सोमबार बैंकहरूले सार्वजनिक गरेको वित्तीय विवरणअनुसार बैंकहरूको आम्दानीमा प्रमुख हिस्सा ओगटेको ब्याज आम्दानीमा सुधार आउँदा समग्र आम्दानी बढेको हो । ब्याजमा लाग्ने खर्च कटाएपछिको २० वटा बैंकको खुद ब्याज आम्दानी एक खर्ब ९२ अर्ब १२ करोड ८५ लाख पुगेको छ । आव ०७९/८० मा यस्तो आम्दानी एक खर्ब ८६ अर्ब ६ करोड ३६ लाख थियो ।

त्यस्तै, ०८०/८१ मा ब्याजसँगै अन्य आम्दानीसमेत जोडिएको खुद सञ्चालन आम्दानी दुई खर्ब एक अर्ब २५ करोड छ । आव ०७९/८० मा खुद सञ्चालन आम्दानी एक खर्ब ७३ अर्ब ६६ करोड थियो । आम्दानीमा आएको सुधारले खुद नाफामा पनि वृद्धि भएको छ । ०८०/८१ मा २० वटै वाणिज्य बैंकहरूको खुद नाफा ६४ अर्ब एक करोड ७४ लाख पुगेको छ । ०७९/८० मा यस्तो नाफा ५६ अर्ब ५७ करोड ४४ लाख रूपैयाँ मात्रै थियो ।

आम्दानीमा भएको वृद्धिले बैंकहरूले तिर्ने आयकरमा पनि वृद्धि भएको छ । आव ०७९/८० मा २५ अर्ब ९६ करोड रूपैयाँको आयकर तिरेका बैंकहरूले आव ०८०/८१ मा २९ अर्ब २६ करोड ९६ लाख रूपैयाँ आयकर तिरेका छन् । नाफा बढाए पनि बैंकहरूको वितरणयोग्य मुनाफा भने घटेको छ । आव ०८०/८१ मा बैंकहरूको औसत वितरणयोग्य मुनाफा ३८ करोड ११ लाख छ । आव ०७९/८० मा यस्तो मुनाफा ८१ करोड २० लाख थियो । समीक्षा अवधिमा प्रतिसेयर वितरणयोग्य मुनाफा औसतमा ९.५५७ प्रतिशतबाट ७.०१५ प्रतिशतमा खुम्चिएको छ । २० मध्ये चार वाणिज्य बैंक मुनाफा वितरण गर्ने नसक्ने अवस्थामा छन् ।

एनआइसी एसिया, हिमालयन बैंक, कुमारी र नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकको वितरणयोग्य मुनाफा ऋणात्मक छ । हिमालयन बैंकको वितरणयोग्य मुनाफा पाँच अर्ब ७८ करोड ४६ लाखले ऋणात्मक छ । आव ०७९/८० मा तीन अर्ब २४ करोड २६ लाख ऋणात्मक थियो । एनआइसी एसिया बैंकको वितरणयोग्य मुनाफा दुई अर्ब ३० करोड ४० लाखले ऋणात्मक छ । जबकि अघिल्लो आवमा तीन अर्ब ५३ करोड ४२ लाखले धनात्मक थियो । कुमारी बैंकको वितरणयोग्य मुनाफा तीन अर्ब ७८ करोड ८९ लाख र नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकको वितरणयोग्य मुनाफा तीन अर्ब ४३ करोडले ऋणात्मक छ ।

बैंकहरूले गत आर्थिक वर्षमा सर्वोच्च अदालतबाट मुद्दा हारेपछि करिब १३ अर्बको फर्दर पब्लिक अफरिङ (एफपिओ)को प्रिमियम र मर्जरको बार्गेन पर्चेज गेनबापतको कर एकैपटक तिर्नुपरेको थियो । त्यस्तै, कर्जा असुलीमा समस्या आएकाले निष्क्रिय कर्जाको अनुपातमा वृद्धि भएको छ । निष्क्रिय कर्जाका लागि कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाबापतको रकम बढाउनुपर्दा वितरणयोग्य मुनाफा खुम्चिएको हो । ०८०/८१ मा बैंकहरूको औसत निष्क्रिय कर्जाको अनुपात ३.५३७ प्रतिशत छ । आव ०७९/८० मा यस्तो अनुपात ३.००९ प्रतिशत थियो ।

तर, आर्थिक शिथिलताले उद्योगधन्दा थिलथिलो बनाइरहेका वेलामा बैंकहरूको आम्दानीलाई सन्तोषजनक मान्नुपर्ने बैंकरहरूको तर्क छ । नेपाल बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तिलकराज पाण्डेले निर्माण व्यवसायी र उद्योगी–व्यवसायीले लिएका कर्जा बिग्रिएकाले बैंकहरूको आम्दानी बढ्दा पनि मुनाफा वितरण क्षमतामा ह्रास आएको बताए । उनले भने, 'वर्तमान आर्थिक अवस्थामा मागमा आएको शिथिलता, ठूला उद्योग पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन नसकिरहेको र निर्माण क्षेत्रले भुक्तानी नपाएको अवस्थामा अधिकांश बैंकहरूको कर्जा बिग्रिएको छ । यस्तो वेलामा पनि बैंकहरूको पर्फमेन्स सन्तोषजनक मान्नुपर्छ ।'

गत आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिले केही ऋणीलाई पुनर्तालिकीकरणको सुविधा पनि दिएको थियो । असोजसम्म सुविधा लिएपछि ब्याज उठ्न नसकेको उनको भनाइ छ । ०८१ को असारसम्म सेयर बजारमा सुधार नआइसकेकाले बैंकहरूको सेयर बजारमा केन्द्रित कर्जामा सुधार नआएको उनले बताए । यद्यपि, चालू आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिले आगामी दिनमा अर्थतन्त्रमा सुधार ल्याउनेमा उनी आशावादी छन् । उनले भने, 'चालू आवको मौद्रिक नीतिले राहत दिन सक्छ । आउने वर्ष अवश्य राम्रो हुने देखिन्छ । असारसम्म त सेयर बजार पनि बढेको थिएन । बैंकहरूको कतिपय लगानी सेयरमा पनि डुबेको थियो । नेपाल बैंकको हकमा केही ठूला ऋण बिग्रिए । एउटै ऋणीको एक अर्बभन्दा बढीको ऋण बिग्रेको छ । यस्तो अवस्थामा पनि हाम्रो वितरणयोग्य मुनाफा सन्तोषजनक छ ।'

प्रभु बैंक, प्राइम कमर्सियल बैंक, कृषि विकास बैंक, नेपाल बैंक, नबिल बैंक, नेपाल एसबिआई बैंक र नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकको वितरणयोग्य मुनाफामा सुधार देखिएको छ । आव ०७९/८० मा दुई अर्ब २३ करोडले ऋणात्मक देखिएको प्रभुको वितरणयोग्य मुनाफा आव ०८०/८१ मा एक अर्ब २२ करोडले धनात्मक बनेको छ । प्राइमको एक अर्ब ८६ करोडले सुधार आएर एक अर्ब १९ करोड वितरणयोग्य मुनाफा पुगेको छ । कृषि विकास बैंकको यस्तो मुनाफा एक अर्ब ४१ करोडले सुधार आएर दुई अर्ब ६६ करोड २७ लाख पुगेको छ । नेपाल बैंकले ७६ करोड ९३ लाख वितरणयोग्य मुनाफा पुऱ्याएको छ । नबिल बैंकको वितरणयोग्य मुनाफा तीन अर्ब ८५ करोड पुगेको छ भने नेपाल एसबिआई बैंकको एक अर्ब १३ करोड पुगेको छ ।

त्यस्तै, नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकको मुनाफा तुलनात्मक रूपमा सुधार आए पनि तीन अर्ब ४३ करोडले ऋणात्मक नै छ । सबैभन्दा बढी वितरणयोग्य मुनाफा भएका बैंकहरूमा नबिल, एभरेष्ट, कृषि विकास, स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड बैंक र सानिमा बैंक छन् । एभरेष्टको यस्तो मुनाफा तीन अर्ब ५१ करोड रूपैयाँ, स्ट्यान्डर्ड चार्टर्डको दुई अर्ब ४९ करोड र सानिमाको एक अर्ब ४१ करोड रूपैयाँ छ ।

आम्दानी बढाउने **विकासे स्याउखेतीमा** मनाङका किसान

मनाङ । हिमाली जिल्ला मनाङका किसान विकासे स्याउखेतीतर्फ आकर्षित भएका छन् । स्याउ उत्पादन र बिक्री वितरण गरी जीविकोपार्जन गरेका मनाङका किसान स्याउखेतीमा आकर्षित भएका हुन् । मनाङको तल्लो क्षेत्र नासों गाउँपालिका– ८ ताचैका सोलबहादुर गुरूङका परिवारले परम्परागत खेती गर्दै आएका थिए । उत्पादन वृद्धि गर्ने उद्देश्यले अहिले विकासे (हाइब्रिड) स्याउखेतीतर्फ लागेका हुन् । मनाङमा अधिकांश कृषकले यस प्रविधिको स्याउ खेतीलाई अनुसरण गर्दै गएको कृषि ज्ञान केन्द्र मनाङले जनाएको छ ।

उत्पादन वृद्धि हुँदा आयस्तरमा बढ्ने भएकाले किसान स्याउ खेतीतर्फ आकर्षित भएका छन् । मनाङको तल्लो भेगदेखि माथिल्लो भेगसम्म यस प्रविधिको स्याउखेती विस्तार भइरहेको छ । कृषि ज्ञान केन्द्र मनाङको तथ्यांकअनुसार १३ हजारभन्दा बढी क्षेत्रफलमा यो प्रविधिको स्याउखेती विस्तार भएको छ । मनाङमा उत्पादित स्याउ लमजुङको बेँसीसहर हुँदै पोखरा, चितवन, काठमाडौंदेखि अन्तर्राष्ट्रिय बजारसम्म निर्यात हुने गरेको कृषि ज्ञान केन्द्रले जनाएको छ ।

परम्परागत स्याउखेतीलाई परिष्कृत गर्दै आम्दानी बढाउन हाइब्रिड स्याउखेती गर्न थालिएको छ । परम्परागत खेतीबाट मिहिनेतअनुसारको आयआर्जन नभएपछि अहिले मनाङका किसानले विकासे स्याउखेती गर्न थालेका हुन् । सुरूवातमा एग्रो मनाङले चार रोपनी क्षेत्रफलमा उच्च प्रविधिको 'हाई डेन्सिटी एप्पल खेती गरेको थियो ।

फर्मले सुरूवातमा इटाली र सर्बियाबाट ल्याएको धेरै फल दिने फुजी, गाला, गोल्डेन र रेड डिलिसिस जातका स्याउखेती विस्तार गर्दै गएको छ । ६ वर्षअघि विस्तार गरेको स्याउखेतीबाट अहिले फल दिन थालेको यो चौथो वर्ष हो । यो प्रजातिको स्याउको बोटले दुई वर्षदेखि नै दिन थालेको र प्रत्येक वर्ष उत्पादन बढ्दै जाने भएकाले पनि यो प्रजातिको स्याउखेतीतर्फ किसान आकर्षित भएका छन् ।

खेलकुद

काभ महिला भलिबलको फाइनलमा नेपाल भारतसँग पराजित

भारतसँग महिला भलिबलको फाइनल नेपालका लागि जति नजिक पुगे पनि उत्ति नै टाढा बन्यो । भारतले बुधबार ५ सेटको संघर्षमा नेपाललाई पराजित गर्दै सेन्ट्रल एसियन भलिबल एसोसिएसन (काभा) महिला भलिबल नेसन्स लिगको उपाधि जितेको छ ।

राउन्ड रोबिन लिगमा नेपालले भारतमाथि सनसनीपूर्ण विजय हात पारेको थियो । दुई पटक सेटमा अग्रता लिए पनि नेपालले त्यसको फाइदा उठाउन सकेन र भारतले फाइनलमा त्यसको बदला लिँदै त्रिपुरेश्वरस्थित कभर्डहलमा २३–२५, २५–१४, २२–२५, २५–२१, १५–५ को नतिजा निकाल्यो ।

५ राष्ट्र सहभागी प्रतियोगिताको राउन्ड रोबिनको खेलमा नेपालले भारतमाथि २५–१८, १२–२५, २५–१७, १८–२५, १५–१३ को सेटमा विजय पाएको थियो । सन् २०१९ मा यसै कोर्टमा भएको १३ औं दक्षिण एसियाली खेलकुदमा नेपालले यही नियति भोग्नुपरेको थियो । प्रतियोगिताभर उत्कृष्ट खेलेको नेपालले फाइनलमा दुई सेटको अग्रता लिए पनि भारतले उत्कृष्ट पुनरागमन गर्दै स्वर्ण हत्याएको थियो ।

'पाँचौं सेटमा हाम्रो टिम चल्नै सकेन, सबै गलिसकेका थिए । पाँचौं सेटमा त्यसै दबाब भइहाल्छ । पहिलो चार सेटमा राम्रै प्रतिस्पर्धा भएको थियो । मेन स्पाइकहरूकै अलिकति कमजोरी देखियो, एट्याकिङ र रिसिभिङ दुवै नचल्दा हार्न पुग्यौं,' नेपालकी कप्तान अरूणा शाहीले भनिन्, 'आज सबै टिम एकै पटक जम्न सकिएन, एउटा चल्दा अर्को नचल्ने भएको थियो । उनीहरूको ब्लकिङ एकदमै बलियो थियो, हाम्रो मिडल चलाउनै सकिएन ।'

नेपालले दमदार सुरूआत गरेको थियो, पहिलो सेटमा ३–० को अग्रता लिएर । तर भारतले आफ्नो क्षमताअनुरूप खेल्दै १८–१४ को अग्रता बनायो । नेपालले पनि घरेलु समर्थकको आडमा भारतको अग्रता उल्टाउँदै २९ मिनेट चलेको पहिलो सेट नाटकीय हिसाबमा हात पार्‍यो । कप्तान सूर्या र सलिनी श्रभाननको उत्कृष्ट प्रदर्शनमा भारतले नेपाललाई खासै अवसर दिएन र आरामदायी हिसाबमा दोस्रो सेट जित्यो । चौथो सेटमा नेपालले पुनः सानदार पुनरागमन गर्‍यो । सबैभन्दा रोमाञ्चक यो सेट ३० मिनेट चल्यो । अन्तिममा नेपालले केही प्रतिरोध गरे पनि भारतले चौथो सेट जितेर खेल २–२ को बराबरीमा ल्यायो । अन्तिम सेटमा नेपाललाई कुनै मौका नदिई भारतले भरिभराउ नेपाली दर्शकमाझ उपाधि जितेको हो । भारतलाई फाइनलमा हराउन सकेको भए पाँच राष्ट्र सहभागी यो प्रतियोगिता नेपाली महिला भलिबल इतिहासमा सबैभन्दा ठूलो उपाधि हुने थियो, तर नेपालले अझै त्यसका लागि कुर्नुपर्ने भएको छ ।

राउन्ड रोबिन लिगमा भारत र नेपाल पहिलो दुई स्थानमा रहेका थिए । लिगमा इरानसँग पराजित नेपालले त्यही इरानलाई सेमिफाइनलमा पराजित गरी भारतसँग उपाधि भिडन्तमा उत्रिएको थियो ।

श्रीलंकाले २७ वर्षपछि जित्यो भारतविरुद्धको सिरिज

भारतविरूद्धको एकदिवसीय सिरिज श्रीलंकाले जितेको छ । बुधबार साँझ कोलम्बोमा भएको अन्तिम खेलमा भारतलाई ११० रनको फराकिलो अन्तरले हराउँदै श्रीलंकाले ३ खेलको सिरिज २–०ले जितेको हो । श्रीलंकाले भारतविरूद्ध २७ वर्षपछि एकदिवसीय सिरिज जितेको हो । सिरिजको पहिलो खेल बराबरीमा सकिएको थियो भने दोस्रो खेलमा श्रीलंका ३२ रनले विजयी भएको थियो ।

यो प्रशिक्षक सनथ जयसूर्या र कप्तान चरिथा अशलंका दुवैको पहिलो एकदिवसीय सिरिज थियो । तर, पहिलो सिरिजमै उनीहरूले २७ वर्षपछि श्रीलंकालाई सिरिज दिलाए ।

पहिला ब्याटिङ गर्दै श्रीलंकाले दिएको २४९ रनको लक्ष्य पछ्याएको भारत २६.१ ओभरमा १३८ रनमै अलआउट भयो । भारतका लागि कप्तान रोहित शर्माले सर्वाधिक ३५, वासिङ्टन सुन्दरले ३०, विराट कोहलीले २० र रियान परागले १५ रन बनाउनु बाहेक अन्यले दोहोरो अंकमा स्कोर बनाउन सकेनन् ।

भारतको इनिङ धरासायी बनाउने क्रममा दुनिथ वेल्लालागेले ५.१ ओभरमा २७ रन खर्चेर ५ विकेट लिए । यस्तै, जेफ्रि भान्डेर्से र महिस थिक्सनाले समान २ विकेट लिए । त्यसअघि पहिला ब्याटिङ गरेको श्रीलंकाले ७ विकेटको क्षतिमा २४८ रन बनायो । उसका लागि अविस्का फर्नान्डोले १०२ बलमा ९ चौका र २ छक्का प्रहार गर्दै ९६ रन बनाए ।

यस्तै, कुशल मेन्डिसले ८४ बलमा ४ चौका प्रहार गर्दै ५९ रन बनाउँदा पाथुम निशंकाले ६५ बलमा ५ चौका र २ छक्का मद्दतमा ४५ रन बनाए । कामिन्डु मेन्डिसले १९ बलमा २३ रन बनाए । बलिङमा भारतका रियान परागले ३ विकेट लिए । यो उनको एकदिवसीयको डेब्यू खेल हो । यस्तै, मोहम्मद सिराज, अक्षर पटेल, वासिङटन सुन्दर र कुलदीप यादवले समान १ विकेट लिए ।

कर्पोरेट

● प्रभु महालक्ष्मी लाइफको बिजनेस एक्सिलेन्स समिट

प्रभु महालक्ष्मी लाइफ इन्स्योरेन्सले बिजनेस एक्सिलेन्स समिट- २०८१ सम्पन्न गरेको छ । कम्पनीले देशैभर फैलिएका शाखाका शाखा प्रमुख र उच्च व्यवस्थापकको उपस्थितिमा सो कार्यक्रम सम्पन्न गरेको हो । कार्यक्रम १८-२० साउनसम्म चितवन, नारायणगढमा सञ्चालन गरिएको थियो । कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) सन्तोष प्रसाईंले पानसमा दीप प्रज्वलन गरी कार्यक्रमको उद्घाटन गरे भने नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किशोरप्रसाद लामिछानेले स्वागत मन्तव्य राखेका थिए । कार्यक्रममा उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने शाखा प्रमुखलाई सम्मान गरिएको थियो । कम्पनीका सिइओ सन्तोष प्रसाईंले कार्यसम्पादनमा आउन सक्ने चुनौतीलाई अवसरका रूपमा परिणत गरी अगाडि बढ्न हौसला प्रदान गरे ।

कम्पनीका नायब महाप्रबन्धक सोनबहादुर मगरले आगामी वर्षको व्यावसायिक रणनीति, बिक्री कला, बिमा बजारलगायत समग्र बिमा क्षेत्रका बारेमा जानकारी गराए । साथै, कम्पनीका ब्रान्ड एम्बासडर कलाकार मनोज गजुरेलको प्रस्तुतिसमेत रहेको थियो ।

● हिमालयन बैंकको शाखा विस्तार

हिमालयन बैंकले शाखा स्थानान्तरण गरी सेवा विस्तार गरेको छ । सिभिल बैंकलाई प्राप्ति गरेपछि बैंकले नजिक भएका शाखा सञ्जालमध्ये स्वयम्भू शाखा-२ लाई स्थानान्तरण गरी वडा नं १६, बालाजु चोकबाट सम्पूर्ण बैंकिङ सेवा प्रदान गर्ने गरी सोमबारदेखि सञ्चालनमा ल्याएको हो ।

उक्त शाखाको शुभारम्भ बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अशोकशमशेर राणाले गरे । बैंकले देशभर एक सय ७४ शाखा, २० विस्तारित काउन्टर, दुई सय ६४ एटिएममार्फत बैंकिङ सेवा प्रदान गर्दै आएको छ ।

● एनआइसी एसिया क्यापिटलको ५२.५३ प्रतिशत नगद लाभांश घोषणा

एनआइसी एसिया क्यापिटलले गत आर्थिक वर्षको मुनाफाबाट सेयरधनीलाई ५२.५३ प्रतिशत लाभांश वितरणको प्रस्ताव पारित गर्न आठौँ वार्षिक साधारणसभा डाकेको छ । क्यापिटलको १६ साउनमा बसेको सञ्चालक समिति बैठकले सो निर्णय गरेको हो । सभा ११ भदौमा क्यापिटलको रजिस्टर्ड कार्यालय, थापाथली, काठमाडौंमा बस्नेछ ।

साधारणसभाले आवको सञ्चालक समितिको वार्षिक प्रतिवेदनउपर छलफल गरी पारित गर्ने तथा सञ्चालक समितिले प्रस्ताव गरेबमोजिम चुक्ता पुँजीको ५२.५३ प्रतिशत (करसहित) नगद लाभांश वितरणलगायतका प्रस्तावमाथि छलफल गरी पारित गर्नेछ । क्यापिटलले आठौँ वार्षिक साधारणसभासम्म आइपुग्दा प्रस्तावित ५२.५३ प्रतिशत लाभांशसहित हालसम्म २४० प्रतिशत नगद लाभांश वितरण गरिसकेको जनाएको छ ।

● 'बिज सधैँ अन' ग्राहकका लागि एनसेलले ल्यायो 'लायन्सगेट प्ले'

एनसेलले 'सधैँ अन'प्रतिको प्रतिबद्धताबमोजिम 'बिज सधैँ अन'का ग्राहकलाई गुणस्तरीय कन्टेन्ट प्रदान गर्नका लागि लायन्सगेट प्लेसँग सहकार्यको थालनी गरेको छ । लायन्सगेट प्ले लायन्सगेट इन्डिया र स्टार्जबाट पाइने एक प्रिमियम स्ट्रिमिङ सेवा हो । यस प्लेटफर्ममा दर्शकलाई बाँधिराख्ने खालका फ्रान्चाइजी, प्रिमियरलगायता थुप्रै प्रिमियम कन्टेन्टको ठूलो लाइब्रेरी रहेको बताइएको छ ।

यस सहकार्यको उद्देश्य 'बिज सधैँ अन'का ग्राहकलाई विशेष सामग्री पहुँच दिई उनीहरूको अनुभव अभिवृद्धि गर्दै ग्राहक संलग्नता र सन्तुष्टि बढाउनु रहेको कम्पनीले जनाएको छ । 'लायन्सगेट प्ले हाम्रा 'बिज सधैँ अन'का ग्राहकका लागि एकदमै विशेष अफर हो । एक प्रकारले यो एक विशेष टिकट नै हो, जसले हाम्रा ग्राहकलाई विश्वको अग्रणी पब्लिकल्ली ट्रेडेड कन्टेन्ट कम्पनीमध्येको एक लायन्सगेटको बृहत् संग्रहमा पहुँच दिन्छ,' एनसेलका हेड अफ बिजनेस सोलुसन्स रञ्जन शर्माले भने, 'स्ट्रिमिङ पार्टनरका रूपमा लायन्सगेटसँग सहकार्य सुरु भएपछि हालसम्म हामीले हाम्रा बिज सधैँ अनका ग्राहकबाट यस प्लेटफर्मका बारेमा धेरै नै सकारात्मक प्रतिक्रिया प्राप्त गरेका छौँ ।'

लायन्सगेट प्लेले विभिन्न विधामा थुप्रै प्रकारका स्वाद र प्राथमिकताका सामग्रीमा पहुँच प्रदान गर्छ । यसमा हलिउडका हिट फिल्मदेखि लिएर, टिभी सो, लायन्सगेट ब्यानरमा बनेका ओरिजिनल कन्टेन्टहरू, वृत्तचित्र, बालबालिका र पारिवारिक सामग्री तथा अन्तर्राष्ट्रिय चलचित्र रहेका छन् ।

● महालक्ष्मी विकास बैंकले ९.९९ प्रतिशतमै कर्जा दिने

महालक्ष्मी विकास बैंकले कर्जा ग्राहकलाई लक्षित गरी महालक्ष्मी घर कर्जा, व्यावसायिक कर्जा, सवारी कर्जा (व्यक्तिगत) तथा महालक्ष्मी हरित कर्जा ९.९९ प्रतिशतमा प्रदान गर्ने भएको छ । बैंकले घर कर्जाअन्तर्गत आवासीय-व्यापारिक घर-जग्गा खरिद गर्न, घर निर्माण गर्न, अपार्टमेन्ट खरिद गर्न, घर थप-पुनर्निर्माण/मर्मत-सम्भार गर्न न्यूनतम दुई वर्षदेखि अधिकतम ३० वर्ष अवधि रहने गरी पाँच करोड रुपैयाँसम्मको कर्जा प्रदान गर्ने जनाएको छ ।

त्यस्तै, साना तथा मझौला व्यवसायीको कर्जामा कम ब्याजदरको अपेक्षा तथा मागलाई सम्बोधन गर्न एक वर्षदेखि १५ वर्षको अवधिसम्मका लागि व्यावसायिक कर्जा प्रदान गर्नेछ ।

बैंकका अनुसार इभीको मागलाई लक्षित गर्दै भ्याट बिल वा कोटेसन मूल्यमध्येको जुन कम हुन्छ, त्यसको ८० प्रतिशतबराबरको कर्जा प्रदान गरिनेछ । ग्राहकले यसअन्तर्गत तीन करोड रुपैयाँसम्मको कर्जा लिन सक्नेछन् । साथै, इभीबाहेकको अन्य सवारीमा कोटेसन मूल्यको ५० प्रतिशतसम्म कर्जा प्रदान गरिने बैंकले जनाएको छ ।

● कुमारी बैंक र डिआई स्किन तथा डिआई डेन्टल केयरबीच सम्झौता

कुमारी बैंक लिमिटेड र गोल्फुटार काठमाडौंस्थित डिआई स्किन हस्पिटल प्रालि तथा डिआई डेन्टल केयर प्रालिबीच छुटसम्बन्धी सम्झौता भएको छ ।

सम्झौताअनुसार बैंकका ग्राहकले डिआई स्किन हस्पिटल र डिआई डेन्टल केयरमा बैंकको डेबिट-क्रेडिट कार्ड या क्युआरमार्फत भुक्तानी गर्दा १५ प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् । यस सुविधाबाट सेवाग्राहीले गुणस्तरीय सेवा प्राप्त गर्नेमा बैंक विश्वस्त रहेको छ । बैंकले देशभरका तीन सय दुई शाखा सञ्जाल, तीन सय १४ एटिएम, ५१ एक्सटेन्सन काउन्टर तथा ५७ शाखारहित बैंकिङ एकाइमार्फत वित्तीय सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

● गार्डियन माइक्रो लाइफको सेयर प्रत्याभूतिमा एसबिआई मर्चेन्ट

गार्डियन माइक्रो लाइफ इन्स्योरेन्सले आइपिओ जारी गर्ने भएको छ । इन्स्योरेन्सले १०० अंकित दरमा २२ करोड ५० लाख रुपैयाँबराबरको शतप्रतिशत अर्थात् २२ लाख ५० हजार कित्ता सेयर जारी गर्न लागेको हो । इन्स्योरेन्सले सेयर खरिद प्रत्याभूतिका लागि नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट बैंकिङलाई नियुक्त गरेको छ ।

यससम्बन्धी सम्झौतामा एसबिआई मर्चेन्टका प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) लेखनाथ पोखेल र गार्डियन माइक्रो लाइफका सिइओ चिरायु भण्डारीले सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेका छन् ।

एसबिआई मर्चेन्ट बैंकिङ लिमिटेड नेपाल एसबिआई बैंक लिमिटेडको पूर्ण स्वामित्व भएको सहायक कम्पनी हो । यसले नेपाल धितोपत्र बोर्डबाट इजाजत प्राप्त गरी लगानी व्यवस्थापन सेवा, धितोपत्र निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धक सेवा, धितोपत्र खरिद प्रत्याभूति सेवा, हितग्राही खाता सञ्चालनसम्बन्धी सेवा, संस्थागत परामर्शसम्बन्धी सेवा तथा सेयर रजिस्ट्रारसम्बन्धी सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

● आइएमई लाइफका अभिकर्तालाई बिजनेस एक्सिलेन्स अवार्ड

आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडको बिजनेस एक्सिलेन्स अवार्ड समारोह शनिबार सम्पन्न भएको छ ।

कम्पनीका प्रमुख प्रवर्द्धक तथा आइएमई ग्रूपका प्रबन्ध निर्देशक हेमराज ढकाल, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) कवि फुँयाल, नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (डिसिइओ) दिनेश अमात्य, कम्पनीका चिफ मार्केटिङ अफिसर गणेश चौलागाईं तथा कम्पनीका ब्रान्ड एम्बासडर दीपकराज गिरी र दीपाश्री निरौलाको उपस्थितिमा देशभरका एजेन्सी म्यानेजर तथा अभिकर्तालाई सम्मानित गरिएको कम्पनीले जनाएको छ । कार्यक्रममा आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा उत्कृष्ट व्यवसाय गर्ने सातै प्रदेशका अभिकर्ता तथा एजेन्सी म्यानेजरलाई सम्मान गरिएको कम्पनीले जनाएको छ ।

● चेम्बरका पूर्वअध्यक्ष मल्ललाई 'कर्पोरेट सोसियल अवार्ड'

नेपाल चेम्बर अफ कमर्सका पूर्वअध्यक्ष एवं निर्जीवन बिमा व्यवसायी संघका अध्यक्ष राजेन्द्र मल्ल लायन्स क्लब इन्टरनेसनलद्वारा सम्मानित भएका छन् । ललितपुरमा आयोजित एक कार्यक्रममा क्लबले मल्ललाई 'कर्पोरेट सोसियल अवार्ड'बाट सम्मान गरेको हो । व्यावसायिक नेतृत्वमा रहेर सामाजिक क्षेत्रमा मल्लले गरेको योगदानको कदरस्वरूप चेम्बरका निवर्तमान अध्यक्ष मल्ललाई सम्मान गरिएको लायन्स इन्टरनेसनलले जनाएको छ । उद्योग वाणिज्य महासंघका अध्यक्ष चन्द्र ढकाल एवं लायन्स इन्टरनेसनलका पदाधिकारीले मल्ललाई संयुक्त रूपमा सम्मान गरेका हुन् ।

अध्यक्ष मल्लले कर्पोरेटसँगै सामाजिक क्षेत्रमा पनि विभिन्न अभियान चलाउँदै आएका छन् । सम्मानपछि मल्लले कर्पोरेट क्षेत्रबाट सामाजिक क्षेत्रमा थप काम गर्नका लागि प्रेरणा मिलेको बताए । लायन्सजस्ता संस्थाले जलवायु परिवर्तनविरुद्ध प्रभावकारी कदम चाल्नुपर्ने उनको भनाइ छ ।

मल्लले भने, 'जलवायु परिवर्तनको असर नेपालमा पनि परिरहेको छ । लायन्सजस्ता संस्थाको संगठन बृहत् छ, यसलाई जलवायु परिवर्तनविरुद्धको गतिविधिमा संलग्न गराउन आवश्यक छ ।'क्लबले अध्यक्ष मल्लसहित कला र खेलकुद एवं शिक्षा क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्‍याउनेहरूलाई पनि सम्मान गरेको थियो ।

● एनआइएमबी एस क्यापिटल १३औँ वर्षमा

नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकको पूर्ण स्वामित्वमा रहेको एनआइएमबी एस क्यापिटलले मर्चेन्ट बैंकिङ तथा इन्भेष्टमेन्ट बैंकिङ क्षेत्रमा सेवा प्रदान गर्दै आएको १२ वर्ष पूरा भएको छ । कम्पनीले आइपिओ जारी तथा बिक्री व्यवस्थापन, सेयर रजिस्ट्रार, डिम्याट सेवा, प्रत्याभूति सेवा र लगानी व्यवस्थापन सेवाजस्ता सुविधा प्रदान गर्दै आएको छ । एनआइएमबी एस क्यापिटलले सन् २०१४ मा नेपालको पहिलो म्युचुअल फन्ड योजना र २०१९ मा पहिलो खुलारूपी म्युचुअल फन्ड लन्च गरेको थियो ।

१२औँ वार्षिकोत्सवमा कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत शिवान्तबहादुर पाँडेले यहाँसम्म आइपुग्नुमा ग्राहकको योगदान तथा कर्मचारीको मिहिनेत र लगावले सम्भव भएको बताए । हाल कम्पनीले १० अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यांकन भएका पाँचवटा म्युचुअल फन्डको व्यवस्थापन र लगानी व्यवस्थापन सेवाअन्तर्गत लगानीकर्ताको ६ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी रकमको लगानी व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । त्यस्तै, साथै ५० हजारभन्दा बढी डिम्याट खाता र दुई सयभन्दा बढी आइपिओ-एफपिओ जारी गरिसकेको छ । त्यस्तै, कम्पनीले १० अर्बभन्दा धेरैको लगानी क्षमता रहेको प्राइभेट इक्विटी फन्ड-एनआइबिएल इक्विटी पार्टनर्सको व्यवस्थापन पनि गर्छ । हालसम्म एनआइबिएल इक्विटी पार्टनर्सले एक अर्बभन्दा बढी लगानी गरिसकेको छ भने भविष्यमा सक्रिय रूपमा थप कोष लगानी गर्ने योजना यस कम्पनीको रहेको छ ।

● एसबिआईद्वारा बागलुङ कालिका मन्दिरलाई सहयोग, दुई शाखा विस्तार

नेपाल एसबिआई बैंकले बागलुङ नगरपालिकास्थित बागलुङ कालिका मन्दिरलाई आर्थिक सहयोग गरेको छ । बैंकका प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत दीपककुमार देले कालिका भगवती गुठी व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष कुमार खड्कालाई औपचारिक रूपमा सहयोग रकम हस्तान्तरण गरेका हुन् ।

कार्यक्रममा बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा प्रमुख वित्तीय अधिकृत राजेशकुमार पण्डा, प्रमुख सञ्चालन अधिकृत यादवेन्द्र कान्त, प्रमुख व्यवसाय प्रवर्द्धन अधिकृत रितेश अर्याललगायतको उपस्थिति थियो । बैंकले समुदायस्तरमा संस्कृति तथा सम्पदा संरक्षणको लागि समय समयमा यस्ता गतिविधि गर्दै आइरहेको जनाएको छ ।

साथै, बैंकले बागलुङ बजार लालीगुराँस चोकमा रहेको शाखा हल्लन चोकमा स्थानान्तरण गरेको छ । त्यसैगरी, बैंकले पोखरामा सभागृह चोकमा रहेको सिर्जना चोक शाखा सोही स्थानमा रहेको नयाँ परिसरमा स्थानान्तरण गरी दुवै शाखाले नयाँ परिसरबाट सेवा शुभारम्भ गरेका छन् ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकको स्वतन्त्र सञ्चालकमा उमेशकुमार आचार्य नियुक्त

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडको सञ्चालक समितिले बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४(३) बमोजिम उमेशकुमार आचार्यलाई बैंकको स्वतन्त्र सञ्चालकमा नियुक्त गरेको छ ।

करिब २० वर्षभन्दा बढी समय बैंकिङ क्षेत्रमा बिताएका आचार्यले तत्कालीन कामना विकास बैंकसहित विभिन्न वित्तीय संस्थामा १३ वर्ष प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको रूपमा काम गरेका थिए । नेपालमा एक बैंकिङ विज्ञको रूपमा परिचित उनी विभिन्न निकायहरूमा नीतिगत परामर्शदाताको रूपमा समेत काम गर्दै आएका छन् । 'नेपालमै टिक्न, सजिलो छ' भन्ने नाराको साथ साना व्यापार तथा व्यवसायलाई प्रोत्साहन गर्न मुक्तिनाथ सरल कर्जा योजनाहरू ल्याएको बैंकले जनाएको छ ।

बैंकले डिजिटल कारोबारलाई प्रोत्साहन गर्न प्रिपेड डलर कार्ड, मोबाइल बैंकिङ, क्युआर कोड, अनलाइन कर्जा आवेदन, अनलाइन खाता खोल्ने, इन्टरनेट बैंकिङ, खातामै रेमिट्यान्स जम्मा तथा मिस्डकल बैंकिङ (बचत सेवाको लागि ९८०१११००२२, कर्जा सेवाको लागि ९८०१११००२३) आदि जस्ता सेवा बैंकको शाखामा भौतिक रूपमा उपस्थित नभई घरबाटै उपयोग गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ ।

● राई र भट्टराई गोर्खाज फाइनान्सको सञ्चालक

गोर्खाज फाइनान्सको सञ्चालकमा युवराज राई र स्वतन्त्र सञ्चालकमा प्रवीण भट्टराई नियुक्त भएका छन् । शनिबार बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले रिक्त रहेको संस्थापक समूहको सञ्चालक पदमा बाँकी अवधिका लागि राईलाई र चार वर्षका लागि स्वतन्त्र सञ्चालकमा भट्टराईलाई नियुक्त गरेको हो ।

नेपाल सरकारका पूर्वउपसचिवसमेत रहेका राईसँग कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय एवं भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयलगायत विभिन्न विभाग र मन्त्रालयमा कार्य गरेको अनुभव रहेको छ ।

त्यस्तै, राष्ट्र बैंकमा तीन दशकको कार्यअनुभव सँगाली सेवानिवृत्त भट्टराईसँग विभिन्न वित्तीय संस्थामा सञ्चालक एवं प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको कार्यअनुभवसमेत रहेको छ ।नवनियुक्त सञ्चालकहरूले फाइनान्सको प्रगतिमा अतुलनीय योगदान पुर्‍याउने विश्वास संस्थाले लिएको छ ।

● सिमेन्ट उत्पादक संघमा नयाँ कार्यसमिति

नेपाल सिमेन्ट उत्पादक संघको अध्यक्षमा शिवम् सिमेन्टका प्रबन्ध निर्देशक रघुनन्दन मारू निर्वाचित भएका छन् । संघको २०औँ वार्षिक साधारणसभाले अध्यक्षमा मारूसहित १५ सदस्यीय कार्यसमिति सर्वसम्मत रूपमा निर्वाचित गरेको हो । काठमाडौंमा आयोजित साधारणसभाले उपाध्यक्षमा डा. ताराप्रसाद पोखरेल र विकास दुगड, महासचिव राजाराम खड्का र कोषाध्यक्ष अरूणकुमार कर्णलाई निर्वाचित गरेको हो । निर्वाचित हुने सदस्यहरूमा निपेश तायल, शोभाकर न्यौपाने, तेन्जिङ लाब्हेन तामाङ, आदित्य संघई, विष्णु अग्रवाल, नन्दीकेशर पौडेल, केशवप्रसाद उप्रेती, ह्वाङ सी जंग, अनिल रुंगटा र राजनकुमार झा (आमन्त्रित सदस्य) रहेका छन् ।

संघको निवर्तमान अध्यक्ष ध्रुव थापा रहेका छन् । त्यस्तै, संघको सल्लाहकारमा पुरुषोत्तमलाल संघई, पशुपति मुरारका र साहिल अग्रवाल रहेका छन् । निर्वाचित पदाधिकारी तथा सदस्यको कार्यकाल तीन वर्षको रहेको छ । नवनिर्वाचित अध्यक्ष मारूले आगामी दिनहरूमा सम्पूर्ण सिमेन्ट उद्योगीलाई साथमा लिई यस क्षेत्रमा देखा परेका चुनढुंगा उत्खनन, वन, विद्युत्, बैंकिङ, श्रम तथा स्थानीय समस्यालगायत विभिन्न चुनौतीलाई सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी समाधान गर्ने बताए ।

नेपाली...

सहितका नेताहरूको बैठक बसेर त्यस्तो निर्णय गरिएको थियो ।

लामो समयदेखि सत्तामा रहेका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका पुष्पकमल दाहालले आफू प्रधानमन्त्री हुँदा सत्ता र आफ्नो पद बचाई राख्न अनेक प्रकारका हथकण्डा अपनाउँदै आएका थिए । मुलुकका दुई ठुला राजनीतिक दल नेपाली कांग्रेस र एमालेलाई पालैपालो धोखा दिएर आफ्नो स्वार्थ पूरा गरिरहेका हुनाले बाध्य भएर नेपाली कांग्रेस र एमाले मिल्न पुगे । त्यसरी कांग्रेस र एमालेलाई मिल्न बाध्य पार्ने पुष्पकमल दाहाल नै हुन् । कांग्रेससँग मिलेर एमालेलाई पेल्ने र एमालेसँग मिलेर कांग्रेसलाई पेल्ने रणनीति केही समयसम्म कामयावी भएपनि कांग्रेस–एमालेले उनको रणनीति बुझेपछि उनीहरूले गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरे । त्यही सहमतिका आधारमा अहिले केपी ओली प्रधानमन्त्री बनेका छन् भने सातै प्रदेशमा अहिले केन्द्रीय गठबन्धनमा रहेका दलहरूकै सरकार बनेको छ । त्यही कारणले गर्दा माओवादी केन्द्र अहिले लामो समयपछि सरकार विहिन अवस्थामा पुगेको छ । अहिलेको कांग्रेस–एमाले नेतृत्वको सरकारलाई संसदमा दुई तिहाई भन्दा बढीको मत रहेको र कांग्रेस–एमालेकै गरी १ सय ६७ मत रहेकाले ओली सरकारले आफ्नो नेतृत्वको सरकार बचाई राख्न साना दलको सहरा लिनुपर्ने आवश्यकता छैन । ठुला दुई दल मिलेर सरकार गठन भएकाले गर्दा आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने कांग्रेस–एमालेबीचमा सहमति भएकाले गर्दा अब ओली सरकारको ध्यान देश विकास र जनताको सेवा सुविधामा जानुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

ओली सरकारले समेत जनताको सेवा सुविधामा ध्यान पुर्‍याउन नसकेको खण्डमा जनताको आशा एवं भरोसा टुट्न सक्छ । दुई ठला दल मिलेर सरकार निर्माण गर्दा पनि सरकारले सन्तोषजनक रूपमा कार्य गर्न नसकेको खण्डमा जनताले कसलाई विश्वास गर्ने ? मुलुक यतिबेला बाढी पहिरोले ग्रस्त भएको छ । बाढी पहिरोले ठुलो मात्रामा धनजनको क्षति भएको छ । धेरै जनताले ज्यान गुमाएका छन् भने बाढीले घर बगाउँदा धेरै मानिसहरू घरबार विहिन अवस्थामा पुगेका छन् । त्यस्ता जनतालाई आवश्यक सेवा सुविधा दिने र घरबासको व्यवस्था मिलाउने काम केन्द्र सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको भएकाले गर्दा त्यसको संयोजनको भूमिकामा संघीय सरकारले नै अग्रसरता लिनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

राजनीतिक दलहरूले र सरकारले जनताको विश्वास जित्न नसकेकै कारण बंगलादेशमा शेख हसिनाले सत्ता गुमाउनु पर्‍यो । सरकारमा रहेका दलहरूले अन्य राजनीतिक दल र जनताको विश्व जित्नुको बदला हैकमवाद चलाउने र तानाशाही प्रवृत्ति लाद्ने प्रयास गरेको खण्डमा त्यस्ता दल र राजनीतिज्ञहरूको हालत पनि शेख हसिनाकै जस्तै हुन सक्छ । आफ्ना विपक्षीहरूलाई अनेक मुद्दा लगार जेल पठाउने तर आफैँ भ्रष्ट्राचारमा डुबेर सत्ताको दुरूपयोग गर्ने सत्ताधारी दल र नेताको हैसियत कस्तो हुँदो रहेछ भन्ने प्रमाण त बंगलादेशका जनताले देखाईदिएका छन् ।

झण्डै १५ वर्ष प्रधानमन्त्री रहेकी शेष हसिना आफ्नो मुलुक नै छोड्न बाध्य भइन् । उनका बाबु मुजीवर रहमानले बंगलादेश बनाउन ठुलो त्याग गरेका थिए । पाकिस्तानबाट बंगलादेश अलग भएपछि उनी विभिन्न पदमा आसिन हुन पुगे । उनलाई बंगलादेशको जन्मदाता समेत भनिन्छ तर उनैकी छोरी हसिनाले देखाएको घमण्ड र दम्भको कारण आज तिनै रहमानको सालिक तोडफोड भएको छ । यसरी सत्तामा बस्नेहरूले सत्तालाई आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने माध्यम र विपक्षी र जनतालाई पेल्ने हतियारको रूपमा प्रयोग गरेको खण्डमा कस्तो हालत हुने रहेछ भन्ने बंगलादेशबाट पाठ सिक्नु आवश्यक छ ।

बंगलादेशमा लामो समयदेखि हसिना नेतृत्वको अवामी लिग र विपक्षी बंगलादेश नेशनल लिष्ट पार्टी (बीएनपी)बीचमा तिव्र प्रतिस्पर्धा रहेको थियो । प्रतिस्पर्धाले सन् २००६ मा पनि अन्तरिम सरकार बनेको थियो । बंगलादेशमा लोकतन्त्र स्थापना भएपछिको आम चुनावमार्फत १९९१ देखि खालिँदा जियाले ५ वर्ष शासन गरेकी थिइन् यसै बीचमा जिया र हसिनाबीचको सम्बन्ध विग्रिएपछि १९९६ मा हसिना पहिलो पटक प्रधानमन्त्री बनेकी थिइन् ।

त्यसपछिको ५ वर्ष जिया पराजित भइन् । २००१ देखि २००६ सम्म जिया फेरी प्रधानमन्त्री बनिन् । यसबीचमा यी दुई महिलाबीचको सम्बध थप विग्रियो । उनीहरूबीचको सम्बन्ध विग्रिएपछि राजनीतिक प्रतिशोधमा मात्र सिमित भएन । व्यक्तिगत प्रतिशोधमा उनीहरू अगाडि बढेका हुनाले बंगलादेशका जनताले बाध्य भएर संघर्ष गर्नुपर्‍यो । सेनाले केही वर्ष सत्ता हातमा लिएको भएपनि सेनाले अर्थशास्त्री फरहदिन अहमदलाई प्रमुख सल्लाहकारका रूपमा काम चलाउन सरकारको नेतृत्व दिएको थियो ।

यी सबै तथ्यहरूले प्रष्ट हुन्छ राजनीतिमा राजनीतिक प्रतिस्पर्धा हुनु उपर्युक्त भएपनि राजनीतिलाई व्यक्तिगत रूपमा कसैलाई तह लगाउने र व्यक्तिगत रिषइबी साँध्ने हतियारको रूपमा प्रयोग गरिएको खण्डमा त्यस्ता व्यक्तिले गर्दा जनताले कति सास्ती भोग्नुपर्दो रहेछ भन्ने उदाहरण बंगलादेशका जनता बनेका छन् । राजनीतिलाई शुद्ध सेवाको भावनासँग जोडेर अघि बढेको खण्डमा मात्र त्यस्ता राजनीतिज्ञहरूको भविष्य सुरक्षित हुन सक्छ, हाम्रा नेताहरूले बंगलादेशको विकसित राजनीति हेरेर त्यसै अनुसार अघि बढेको खण्डमा मात्र उनीहरूको राजनीतिक भविष्य सुरक्षित हुन सक्छ ।

जनताले सँधै अन्याय, अत्याचार, भ्रष्ट्राचार, नातावाद, कृपावाद सहन्छन् भन्ने छैन । जनता नै अजय शक्ति हुन् जनताले कहिल्यै हार्दैनन् भन्ने मान्यतालाई कांग्रेस–एमाले, माओवादी लगायत दलका नेताहरूले राम्ररी बुझ्न आवश्यक छ । जनताको सेवा गर्न गठन गरिएका दलहरूले र तिनका नेताले जनताको विश्वास जितेर अघि बढ्न सकेको खण्डमा मात्र उनीहरूको भविष्य सुरक्षित रहन सक्छ भन्ने अनुभूति जनतालाई गराउन सक्नुपर्दछ ।

जनताको...

कुनै कुत्रिम शत्रु खडा गरेर राजनीति गरेर अघि बढ्न सकिँदैन भन्ने प्रमाण बंगलादेशका जनताले देखाईदिएका छन् ।

पछिल्लो समयमा नेपालको अवस्था सन्तोषजनक रहेको छैन । विगतको पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले मुलुकमा भाडभैलो मच्चाएको र माओवादी समर्थक बाहेक अन्यलाई कति कतै अवसर नदिएको हुनाले दाहाल सरकारको चौतर्फी आलोचना भएको थियो । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका पुष्पकमल दाहालले आफ्नो पार्टीले १० वर्षे आन्दोलन गरेको हुनाले नै अहिलेको अवस्था आएको बताउँदै आएका छन् । तर १० वर्षे आन्दोलनलाई देखाएर अब जनतालाई ढाँट्न सकिँदैन भन्ने प्रमाण त बंगलादेशका जनताले देखाएका हुनाले राजनीतिक दल र तिनका नेताहरू अब सचिनै पर्दछ ।

बंगलादेशकी प्रधानमन्त्री हसिना बंगलादेशलाई पाकिस्तानबाट छुट्याएर बंगलादेश निर्माण गर्ने मुजिवर रहमानकी छोरी हुन् भने उनले आफ्ना पिताले बंगलादेशको निर्माण गरेको भन्दै मुलुकलाई आफ्नो पेवा सम्झिएर विपक्षी दलका नेता र कार्यकर्ताहरूलाई जेलमा राखेकी र १५ वर्ष भन्दा बढी प्रधानमन्त्री रहेकी भएपनि तिनै हसिना मुलुकबाट प्रधानमन्त्री रहेकै बेला भाग्न बाध्य भइन् । जनताको शक्ति अगाडि कसैले पनि जित्न सक्दैन भन्ने प्रमाण बंगलादेशका जनताले देखाएका छन् यी सबै कारणहरूले गर्दा अब ओली नेतृत्वको सरकारले आफ्ना नागरिकलाई विधि र सुशासन दिनै पर्दछ । यति त्यसो हुन सकेन भने मुलुक संकटमा फस्ने निश्चित जस्तै रहेको छ । ओली चौथोपटक प्रधानमन्त्री भएकाले यो सुवर्ण अवसर उनले गुमाएको खण्डमा त्यसपछिको अवस्था भयावह हुन सक्ने सम्भावना देखिएको र सत्तामा रहेका दुवै ठुला दल असफल सावित हुने भएकाले मुलुकलाई दुर्घटना हुनबाट बचाउन कांग्रेस–एमालेले सोच्नैपर्दछ यदि त्यसो हुन सकेन भने जनताले विकल्प खोज्छन् भन्ने हेक्का सत्ताधारीहरूलाई होस् ।

जनताको ढाड...

महंगो मूल्यमा पेट्रोलियम पदार्थको प्रयोग गरिदिएपछि निगम स्वत नाफामा गएको हो । प्रबन्ध निर्देशकका कारण निगम नाफामा गएको होइन । यसअघि पनि अहिलेका प्रबन्ध निर्देशक निगममा प्रबन्ध निर्देशक भएका थिए त्यसबेला किन उनले निगमलाई नाफामा लैजान सकेनन त ? यस्तो झुठ बोलेर जनतालाई भ्रममा राख्ने प्रबन्ध निर्देशकले त्यसको उत्तर दिनुपर्दछ कि पर्दैन ? अहिले संसदको अधिवेशन चलिरहेको छ । निगमले जनताको ढाड सेक्ने गरी नाफा बढी राखेर पेट्रोलियम पदार्थ विक्रि वितरण गरिरहेको हुनाले अब संसदले त्यस्को वास्तविकता के हो भनेर खोजिविन गर्न आवश्यक रहेको छ । संसद भनेको जनताका समयाको समाधान गर्ने थलो भएकाले निगमले गर्ने गरेको पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य उचित छ कि छैन भनेर छानविन गरि जनतालाई राहत दिलाउन संसद सक्रिय हुनुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ । जनता निरिह छन् हामीले जे गर्दा पनि हुन्छ भन्ने प्रवृत्तिमा सरकार र निगम लागेको हुनाले अब संसद नै सक्रिय हुनु आवश्यक रहेको छ ।

निगमले पेट्रोल, डिजेल, मट्टितेल, ग्यास, हवाई इन्धन लगायतका पेट्रोलियम पदार्थको कारोबार गर्दछ । ग्यास बाहेक अन्य सबै पेट्रोलियम पदार्थमा नाफा छ भने त्यो नाफालाई हेरेर निगमले किन ग्यासको प्रयोग गर्ने घरायाशी उपभोक्तालाई सहुलियत दरमा ग्यास उपलब्ध गराउन सक्दैन । यस वर्ष निगमले ८ अर्ब ३४ करोड नाफा गर्ने उदेश्य राखेको छ नाफा गर्ने उदेश्यले जनताको ढाड सेक्न पाइँदैन । भारतमा भन्दा बढी मूल्य राखेर तेल बेच्न पाइँदैन । त्यसैले यस विषयमा सम्बन्धित निकाय गम्भीर हुनैपर्दछ ।

ओली सरकार...

आशा एवं भरोसा गरेका छन् । जनताको आशा र भरोसालाई टिकाई राखन प्रधानमन्त्री ओलीले निकै महत्वपूर्ण कार्यहरू सम्पन्न गर्न सक्नुपर्दछ । कांग्रेस र एमालेबीचमा असार १७ गते ७ बुँदे सहमति हुँदा सहमति भएका विषयहरू क्रमश कार्यान्वयन गर्दै अघि बढ्नु पहिलो दायित्व र कर्तव्य प्रधानमन्त्री ओलीकै हो । मुलुकलाई विधि, विधान अनुसार सञ्चालन गर्न र जनतालाई सुशासन दिन सक्नुपर्दछ । मुलुकमा भएका ठुल ठुला भ्रष्टाचारका काण्ड, नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्ड, सुन तस्करी काण्ड, ललिता निवास जग्गा काण्ड, बाँसबारी छाला तथा जुत्ता कारखाना काण्ड, बालमन्दिर जग्गा काण्ड जस्ता अनेक काण्डहरू भएका छन् । यी सबै काण्डहरूमा राजनीतिज्ञहरू नै मुछिएका हुनाले अब ओली सरकारले खुट्टा नकमाई यस्ता काण्डहरूको छानविन गरी भ्रष्ट्राचारीहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याएर जनताको मन जित्न सक्नुपर्दछ ।

भ्रष्ट्राचारका काण्डमा जोसुकै संलग्न भएका भएपनि मेरो तेरो नभनि सबैलाई कानुनी दायरामा ल्याउन सकेको खण्डमा मात्र ओली प्रधानमन्त्री भएको सार्थकता हुन सक्छ । प्रधानमन्त्री ओलीको कार्यकाल करिब २ वर्ष मात्र भएकाले समय छँदै सक्रियता देखाएर 'सानालाई ऐन ठुलालाई चैन' भन्ने नेपाली उखानलाई समाप्त पारी कानुन सबैलाई बराबरी भन्ने सिद्धान्तलाई पालना गराउने दायित्व प्रधानमन्त्री कै हो ।

जनताको शक्तिको अगाडि सत्ता केही होइन भन्ने पाठ केही दिन अघिमात्र बंगलादेशका जनताले सिकाएको हुनाले सो पाठलाई मध्यनजर गर्दै जनताको हितमा अघि बढ्न नसकेको अवस्थामा मुलुक संकटमा फस्न सक्छ भन्ने हेक्का प्रधानमन्त्री ओली र राजनीतिक दलका नेताहरूलाई होस् । मुलुकका दुई ठुला दलहरू मिलेर सरकार निर्माण भएकाले गर्दा यो सरकारले समेत जनताको हितमा काम गर्न नसकेको खण्डमा मुलुक नै संकटमा पर्ने र नेपाल असफल राष्ट्र हुन सक्ने सम्भावनालाई ओली सरकारले हेक्का राख्नैपर्दछ ।

हेमबहादुर...

आर्थिक, प्रशासनिक, प्राज्ञिक र कूटनीतिक क्षेत्रमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्दै आएका डा।भेषबहादुर थापालाई प्रदान गरिएको हो ।

संस्थागत विकास र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा नेपालको राष्ट्रिय हित र श्रीवृद्धिको लागि पुर्‍याएको योगदानको कदरस्वरूप हेमबहादुर मल्ल सम्मान २०७९ डा. थापालाई प्रदान गरिएको संस्थाले जनाएको छ । जन–प्रशासन संघका अनुसार मल्ल सम्मानको छनोटका लागि नेपाल सरकारका पूर्व सचिव एवं पूर्व अर्थ मन्त्री शंकरप्रसाद कोइरालाको संयोजकत्वमा एक सम्मान छनोट समिति गठन गरिएको थियो । त्यस्तै, समितिमा नेपाल जनप्रशासन संघका तत्कालीन अध्यक्ष कृष्णहरि बास्कोटा, साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेसन लिमिटेडका अध्यक्ष प्रदीपलाल श्रेष्ठ, सचिव विन्दु विष्ट र पूर्व सचिव शिशिरकुमार ढुंगाना सदस्य रहेका थिए ।

प्रधानमन्त्री...

यहाँनेर आर्थिक अनुशासनका साथै योजना कार्यान्वयनमा पनि अनुशासन चाहिएको छ । जस्तै परियोजना, योजना सुरू हुन्छन् तर तोकिएको समयमा सम्पन्न हुँदैन, त्यसैले खर्चको बोझ बढ्दै गएको छ । त्यसलाई तत्काल रोक्नु आवश्यक रहेको छ ।

५० करोड भन्दा माथिको सबै योजना आयोजना स्थिति मूल्यांकन गरि एक महिनाभित्रमा दोषी देखिएकालाई कानुनी कारबाही गरिनुपर्दछ । ढिला सुस्ती उचित कारण छैन भने ठेक्का नै रद्द गराउनुपर्दछ । उनीहरूबाट उचित मात्रामा क्षतिपूर्ति भराउने वातावरण मिलाउनुपर्दछ । विगतमा भएका भ्रष्ट्राचारका फाइल खोल्नुहोस् । चाहे भ्रष्ट्राचारीहरू तपाईकै पार्टीका र अन्य पार्टीका उच्च तहका नेताहरू नै किन सामेल भएका नहुन् । अहिलेसम्म राजकीय पदमा बसेका सबै व्यक्तिहरूको सम्पत्ति विवरण छानविन गरि त्यो सम्पत्ति जफत गर्दै दोषीलाई कानुनी दायरामा ल्याउनुपर्दछ ।

अहिले पनि नेपालमा १५.१ प्रतिशत जनता गरिबीको रेखामुनी रहेकाले उनीहरूको अवस्था सुधार गर्न कागजमा होइन व्यवहारमा लागु हुने गरी कार्यक्रम घोषणा गरि लागु गर्न सकेको खण्डमा मात्र तपाई प्रधानमन्त्री भएको सार्थकता हुन्छ । त्यसैले अब ढिला नगरौँ ।

जनता भन्दछन्...

नो नियम कानुन अनुसार सबैको अस्तित्व स्वीकार गरेर अघि बढ्ने हो भने चौथो अङ्ग भनिने सञ्चार जगत् पनि त्यसलाई अंगिकार गरेर अघि बढ्न बाध्य हुनेछ ।

पछिल्लो समयमा न्यायपालिकाले दिएका कतिपय निर्णयहरू विवादको घेरामा परेका छन् । सर्बोच्च अदलतका केही निर्णयहरू विवादको घेरामा पर्नु भनेको मुलुककै लागि दुर्भाग्यको विषय हो । सर्बोच्च अदालतका केही न्यायाधिशहरूले दिएका आदेशहरू माथि प्रश्न समेत उठेका छन् ।

न्यायालयले दिएका केही विवादास्पद आदेशहरू १ सय ३८ किलो सुन काण्डका प्रमुख अभियुक्तहरूलाई प्रहरीले ठुलो विगो माग दाबी गरेकोमा १५ लाख धरौटीमा छोड्ने आदेश भएकाले यो आदेशले जनमानसमा कस्तो प्रभाव पार्‍यो होला ? त्यस्तै बाँसबारी छाला जुत्ता कारखाना प्रकरणमा अरूण चौधरीलाई हिरासतमा लिएको ६ दिनमै अनुसन्धान पूरा गरेर तारेखमा रिहा गरियो । यस्ता गम्भीर मुद्दाको अनुसन्धान के ६ दिनमै सम्भव छ त ? यदि छ भने अन्य मुद्दामा किन लामो समयसम्म अनुसन्धानका लागि थुनामा राखिन्छ ।

सामान्य व्यक्तिका मुद्दा पेशीमा चढ्न वर्षौं लाग्छ, महिनौं पछि पेशी चढ्छ तर पालो आउँदैन तर कांग्रेसका नेता एवं सांसद टेकबहादुर गुरूङको मुद्दा भने एक महिनामै पटक पटक पेशी चढ्यो संसदले गरेको निलम्बन फुकुवा भयो । यसलाई जनताले स्वीकार गर्न सकेका छैनन् । विशेष अदालतले कैद र जरिवाना गरेका गुरूङको मुद्दा सर्बोच्च अदालमै विचाराधिन रहेको अवस्थामा कसरी उनको निलम्बन फुकुवा भयो त श्रीमान् हो । यो प्रश्न अहिले पनि जनताले उठाइरहेको छन् । विशेष अदालतले भ्रष्टाचारमा दोषी ठहर गरेपनि भ्रष्टचार नैतिक पतन ठहर्ने मुद्दा होइन भन्ने गलत सन्देश अदालतको आदेशले दिएको छ ।

नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डमा पक्राउ परेका पूर्वमन्त्री बालकृष्ण खाँण लगायत धेरैलाई मुद्दा चलाइयो । तर अदालतले मुख्य अभियुक्त भनिएका खाँणलाई तारिकमा छोड्यो । त्यो आदेश आउनु भन्दा अगाडि नै कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले भैरहवामा पुगेर एक कार्यक्रममा भनेका थिए खाँण निर्दोष रहेकाले अदालतबाट छुट्ने छन् भनेर । त्यो अभिव्यक्ति घुमाउरो पारामा दवाव नै थियो । उनी छुटे । यी त केही उदाहरणमात्र हुन् । यस्ता कार्यले अदालतको साख गिर्दै गएको जनगुनासो सुनिएको छ ।

डेंगीबाट बचौं र बचाऔं

- उच्च ज्वरो आउनु ।
- जोर्नी र मांशपेशीहरुमा असह्य पीडा हुनु ।
- आँखाको गेडी दुख्नु ।
- अत्याधिक टाउको दुख्नु ।
- शरीरमा राता बिमिराहरू आउनु ।
- वाकवाकी लाग्नु वा वान्ता हुनु ।

यस्ता लक्षणहरु देखापरेमा डेंगी हुन सक्छ। तत्काल चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीको सल्लाह लिऔं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार